

O AȘEZARE MEDIEVALĂ URBANĂ LA VĂRSAREA IALOMIȚEI ÎN DUNĂRE - ORAȘUL DE FLOCI

Simona MUNTEANU *

Abstract: *The medieval urban settlement at Orașul de Floci evolved in the middle sector of the Bărăgan Plain, a subunit of the Romanian Plain, bounded to the south by the Ialomița River, to the north by Călmățui, to the east by the Danube, and to the west by the Sărată Valley. Due to its location and its uniqueness, for three centuries the town played a role in the polarization of economic activities in the area, and also a strategic role in controlling the Wallachia eastern border. Its location on two major trade routes, as well as the point of contact between Wallachia and Dobrogea, favoured the rapid development of the settlement. After 1540, when the Turkish occupied Brăila, the town became the main point of trade in Wallachia, where merchandise from the Orient were easily distributed. Combined, these factors have ensured the borough upon Ialomița River is known abroad. During the history of the town there have also been periods of regress or destruction, following the military incursions of the Ottomans allied with the Tatars in the 15th-17th centuries. This is confirmed by archaeological research which have identified two levels of strongly burned habitation attributed to the 15th and 16th-17th centuries. Furthermore, it was observed that many of the clay and wood dwellings destroyed by fire had their floors restored at least 3-4 times, indicating that after an attack the inhabitants returned to the same places and rebuilt them. Although 17th century foreign travellers mention Orașul de Floci as being flourishing and prosperous, by the end of this century the first signs of decline appear. This was a result of the southward migration of the Ialomița River bed and of the changing economic ties between Wallachia and Moldavia, with links maintained via other commercial routes. In the 18th century, against the backdrop of the Russo-Austro-Ottoman wars (1768-1774), Orașul de Floci started to decline further and its activity entirely ceased. The consequences of the wars, the decline of the old commercial road, as well as of the Danube harbour, plus the loss of the estate and the relocation of the Ialomița river bed, gradually led to the abandonment of the city.*

Rezumat: *Așezarea medievală urbană a evoluat în sectorul de mijloc al Câmpiei Bărăganului, subunitate a Câmpiei Române, delimitat la sud de râul Ialomița, la nord de Călmățui, la est de Dunăre, iar la vest de Valea Sărată. Prin poziția sa, dar și a unicității, orașul va căpăta timp de trei secole un rol de polarizare al activităților economice din zonă, dar și un rol strategic în controlul graniței de est a Țării Românești. Situația sa pe două rute comerciale importante, precum și în punctul de contact dintre Muntenia și Dobrogea, a favorizat dezvoltarea rapidă a așezării. După anul 1540, odată cu luarea silită a Brăilei de către turci, orașul devine principalul punct al comerțului Țării Românești, unde se desfășeau cu ușurință diverse mărfuri cu Orientul. Toate acestea au făcut ca târgul ialomițean să fie cunoscut și în afara granițelor țării. În istoria orașului se disting și perioade de regres sau distrugere, urmare a incursiunilor militare din secolele XV-XVII ale turcilor aliați cu tătarii. Acest fapt este confirmat de cercetările arheologice, care au pus în evidență două niveluri de locuire, puternic incendiate, atribuite secolelor XV și XVI-XVII. De asemenea, s-a observat că multe dintre locuințele din lut și lemn distruse prin foc, aveau podelele refăcute de cel puțin 3-4 ori, indicând faptul că după trecerea unui atac locuitorii reveneau pe același amplasament și reconstruiau. Deși călătorii străini din secolul al XVII-lea îl menționează înfloritor și prosper, totuși pe la sfârșitul acestui secol apar primele semne ale declinului, atât ca urmare a deplasării spre sud a albiei râului Ialomița, cât și a legăturilor economice între Țara Românească și Moldova, legături întreținute pe alte rute comerciale. În secolul al XVIII-lea, pe fondul războaielor ruso-austro-otomane (1768-1774), are loc declinul Orașului de Floci iar întreaga lui activitate încetează definitiv. Consecințele războaielor, decăderea vechiului drum comercial, precum și a schelei de la Dunăre, la care se adaugă pierderea moșiei și mutarea albiei râului Ialomița, au dus treptat la abandonarea orașului.*

Keywords: *Orașul de Floci; Wallachia; 15th-18th centuries; archaeology; medieval urban settlement.*

Cuvinte cheie: *Orașul de Floci; Muntenia; secolele XV-XVIII; arheologie; așezare urbană medievală.*

* Muzeul Județean Ialomița, B-dul. Matei Basarab, nr. 30, 920062, Slobozia, județul Ialomița, România; simonamunt@yahoo.com

Introducere

Cercetările arheologice pluridisciplinare desfășurate de-a lungul timpului în vatra Orașului de Floci au pus în evidență aspecte importante privind habitatul urban din Țara Românească în secolele XV-XVII. Faptul că vatra orașului nu este suprapusă de locuiri ulterioare reprezintă un excepțional avantaj pentru cercetarea științifică, această situație făcând posibilă reconstituirea imaginii unui oraș medieval comercial, a tramei stradale, dar și punerea în evidență a unor elemente de ordin particular.

De asemenea, analiza și datarea materialelor descoperite în secolele XV-XVII (ceramică locală și de import, unelte, piese de podoabă, monede), cunoașterea ritului și a ritualului de înmormântare, a unor edificii religioase și comerciale medievale, fac ca acest oraș să fie de o importanță deosebită.

În decursul celor 42 de campanii arheologice desfășurate neîntrerupt din anul 1975 au fost obținute date importante care arată că era un oraș deschis, lipsit de fortificații, iar organizarea internă privind amplasarea locuințelor, a atelierelor sau a bisericilor înconjurată de necropole, era determinată de configurația deosebită a terenului. Atât locuințele, cât și celelalte edificii, erau amplasate pe zonele înalte ale celor 12 grinduri despărțite de apele Ialomiței care compuneau suprafața locuibilă a orașului.

Coroborarea rezultatelor cercetărilor arheologice cu alte categorii de surse documentare (scrise, cartografice, numismatice etc.), au condus la înțelegerea importanței acestui centru urban comercial, de asemenea, la reconstituirea unor aspecte legate de structura socială a locuitorilor, a ocupațiilor principale și a evenimentelor istorice petrecute în acest oraș medieval.

Date geografice și istorice

Orașul de Floci era situat în partea de est a Câmpiei Bărăganului, la vărsarea râului Ialomița în Dunăre (Planșa I.1). Ca microrelief apar grinduri, cursuri părăsite, lacuri mici și areale părăsite, zona fiind până nu demult și un domeniu al apelor revărsate.

Hărțile întocmite în cursul secolelor XVI-XVIII indică amplasarea orașului pe malul stâng al Ialomiței, fapt confirmat astăzi de existența unei văi pronunțate în vatra abandonată a așezării, observabilă cu ușurință, care reprezintă un martor din vechea albie a râului.

În prezent, textura hidrografică a zonei este mult antropizată ca urmare a construirii de iazuri, orezării, sisteme de irigații și ajustări ale cursului râului Ialomița. Pe parcursul secolului al XX-lea cursul Ialomiței a fost regularizat de mai multe ori iar în prezent râul curge în partea de sud a așezării medievale, ca mai apoi să se verse în Dunăre (Planșa I.2).

Așadar, aici, pe malul stâng al Ialomiței, la confluența cu Dunărea, în vecinătatea vadului de trecere a fluviului, s-a ridicat, la începutul secolului al XV-lea, un important centru economic al Țării Românești (Planșa II).

Existența acestui vad de trecere, încă din perioadele anterioare, a înlesnit continuarea relațiilor economice și culturale pe o importantă arteră comercială care cobora din Transilvania, urmărea cursul Ialomiței spre Dobrogea, către Porțile de la Marea Neagră.

Urmele de locuire ale orașului au fost identificate și delimitate pe ambele părți ale șoselei naționale București-Constanța, aproximativ în jurul bornei kilometrice 105, la 7 km vest de comuna Giurgeni, județul Ialomița, teritoriu arondat în prezent localității respective. Cercetările arheologice au pus în evidență o importantă locuire medievală urbană dezvoltată pe 12 grinduri care totalizează aproximativ 80 ha. Aceste grinduri, martori de eroziune, au dimensiuni diferite și fac parte dintr-o terasă mai veche a Ialomiței (Posea, Bogdan și Zăvoianu 2005: 566-8).

În prezent topografia medievală este mai greu de observat deoarece de la abandonarea așezării și până în anul 2008, când situl a fost destinat exclusiv cercetării și valorificării culturale, pe suprafața respectivă s-au practicat lucrări agricole intense care au determinat transformări ale morfologiei grindurilor și, implicit, a stratigrafiei zonei. Pe acest teren se pot observa cu ochiul liber zone mai înalte, cu forme neregulate, despărțite de urma adâncită a fostei albie a râului Ialomița din care s-au desprins meandre sau privaluri care le înconjoară (Popescu 1873). Un segment al albiei râului și un grind mai bine păstrat, datorită, probabil, dimensiunilor sale impunătoare din acea epocă, grindul nr. 6, este încă vizibil.

Etimologia toponimului 'Floci'

Originea numelui a reprezentat un subiect care a fost amplu dezbătut de marii noștri istorici de la sfârșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate a celui următor. Astfel, s-au afirmat două teorii care susțineau că numele trebuie pus în relație cu comerțul de lână și prelucrarea acesteia sau că provine de la numele nostru, etnic de 'Vlahi, Blaci, Iflaci', dat românilor de populațiile turco-tătărești din Dobrogea (Rădvan 2004: 433-4; Buzu: 2013: 1, 18).

Istoricul Nicolae Iorga susținea că toponimul 'Floci' ar proveni de la comerțul cu lână – 'Floccus' reprezentând lâna nedărăcită (Iorga 1935: 101). Opinia propusă de savantul român a fost acceptată de cei mai mulți cercetători.

În prezent, deși au apărut și alte puncte de vedere (Ciubotaru 2001: 64), au rămas în discuție doar cele două teorii afirmate la sfârșitul secolului al XIX-lea, dintre care cea mai uzitată are la bază demonstrația marelui istoric.

Date istorice

Secolul al XIV-lea se caracterizează printr-o continuă dezvoltare economică a ținuturilor din regiunea carpato-dunăreană.

Așezările din Ialomița, situate în apropierea râului cu același nume, a Brațului Borcea și a lacurilor, sunt atestate documentar începând cu secolul al XIV-lea, urmare a daniilor domnești făcute unor mănăstiri. Așa apare, de exemplu, primul sat ialomițean, Cărăreni (azi Hagieni, com. Mihail Kogălniceanu), aflat la aproximativ 5 km de Orașul de Floci, menționat într-un hrisov din 8 ianuarie 1392 prin care Mircea cel Bătrân dăruia Mănăstirii Cozia mai multe sate, printre care și Cărăreni (Cotenesco și Vlădăreanu 1991: 5).

În secolele XV-XVI atestările documentare sunt mai numeroase, acum apărând prima mențiune certă despre existența unui centru economic la vărsarea Ialomiței în Dunăre.

Legăturile economice în cadrul pieței interne a Țării Românești se făceau prin drumurile de comerț care străbăteau țara, îndeosebi pe văile râurilor. Nevoile de schimb au prelungit aceste drumuri și peste graniță, atât la sudul Dunării, cât și la nord de Carpați, pe văile Oltului, Dâmboviței, Ialomiței, Teleajenului, Buzăului (Giurescu 2007: 388). În același timp, drumurile de negoț legau economia Țării Românești de centrele economice mai dezvoltate din afara granițelor, din Europa și Asia. În acest context trebuie plasată și apariția pe scena istoriei a acestui oraș medieval - Orașul de Floci (Papacostea 1999: 172).

Din documentele istorice reiese faptul că voievozii Țării Românești au fost preocupați încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea de înființarea târgurilor și orașelor (Giurescu 1973: 25-26), unele amplasate la ieșirea din trecătorile munților și la vadurile de trecere peste Dunăre (Giurescu 1973: 28-32).

Unul dintre drumurile interne de negoț, care lega unitățile economice de pe văile Dâmboviței și Ialomiței, s-a dezvoltat în mod deosebit în secolele XIV-XVI prin integrarea ținuturilor dintre Carpați și Dunăre într-un circuit economic internațional, euroasiatic, care străbătea Europa de la gurile Rinului până la Dunăre și Marea Neagră și mai departe, până la Constantinopol și orașele asiatice (Ștefănescu, Mureșanu și Teoteoi 2001: 73). Centrele economice mai dezvoltate ale acestui drum erau Brașovul și Brăila, între ele ridicându-se treptat și la diferite niveluri, Câmpulung, Rucăr, Târgoviște, Târgșor, Gherghița și Floci (Giurescu: 1973: 254), Târgoviște ajungând în această vreme capitala voievozilor Țării Românești (1396-1714). De la Gherghița și până la Floci nu mai întâlnim nici un târg sau oraș pe acest drum care străbate Câmpia Bărgănelului (Giurescu: 1973: 29-30, 256).

Prezentăm, în continuare, acele documente care fac referire la momentele importante din evoluția acestui centru urban medieval.

Cel mai vechi document despre o așezare situată la vărsarea Ialomiței în Dunăre, dar fără să precizeze numele, este privilegiul comercial al regelui maghiar Ludovic I de Anjou din 28 iunie 1358, prin care brașovenii primeau învoire să treacă cu mărfurile lor prin ținutul dintre Buzău și Prahova, pe întinderea dintre vărsarea Ialomiței până la cea a Siretului: „*V-am îngăduit din osebită bunăvoință, vouă și obștei voastre, ca să puteți trece slobod și neturburat cu mărfurile voastre și orice fel de lucruri, între Buzău și Prahova, adică din locul unde se varsă la Dunăre râul numit Ialomița până în locul unde se varsă de asemenea în Dunăre râul numit Siret și să nu vă poată opri nimeni pe nedrept în această trecere a voastră*” (DRH 1977: 72, nr. 39).

Mai târziu, după un deceniu, la 20 ianuarie 1368, domnitorul Vladislav Vlaicu încheie cu un trimis al regelui Ungariei privilegiul comercial acordat negustorilor brașoveni, întărindu-le acestora libertățile pe care le-au avut din 'bătrâni' în Țara Românească, scutindu-i astfel de 'vama tricesimei'. De asemenea, negustorii brașoveni plăteau doar jumătate din taxele vamale obișnuite dacă foloseau drumul Brăilei, care avea un statut deosebit în comparație cu celelalte rute comerciale din Țara Românească (DRH 1977: 87, nr. 46).

Așezarea unei noi reședințe domnești la Târgoviște de către Mircea cel Bătrân pentru a întâmpina caravanele negustorilor brașoveni, arată interesul pe care voievozii îl aveau pentru câștigurile pe care le puteau obține din vămuirea mărfurilor. Prin favorizarea transporturilor de mărfuri pe drumul Brăilei, cea mai mare parte din caravane erau îndreptate să ajungă pe Valea Ialomiței până la Floci și de aici mai departe, la Brăila (Giurescu 1973: 7).

După moartea lui Mircea cel Bătrân, Dobrogea trece sub ocupație turcească. Prin pierderea teritoriului dintre Dunăre și Mare în 1417, legăturile Țării Românești cu Occidentul fuseseră suprimate și se simțea nevoia unui centru care să preia funcțiile orașelor dobrogene căzute sub puterea Porții Otomane. Posibil, în timpul domniei lui Mihail I (1418-1420), la vărsarea Ialomiței în Dunăre a luat ființă un punct de supraveghere al graniței și un loc de trecere în Dobrogea în jurul căruia s-a dezvoltat rapid o așezare, atestată documentar în prima jumătate a secolului al XV-lea (Ștefănescu, Mureșanu și Teoteoi 2001: 303-6). Astfel, într-un document de cancelarie domnească din 30 ianuarie 1431 voievodul Dan al II-lea, domnul Țării Românești, adresându-se tuturor târgurilor și vămile țării pentru a întări privilegiul comercial al brașovenilor dat de Mircea cel Bătrân, îi menționează pentru prima dată și pe locuitorii de la Orașul de Floci pe care îi numește 'flocenii' (Cotenescu și Vlădăreanu 1991: 34-5) (Planșa III).

Numele de 'Floci' al așezării este menționat pentru prima dată într-un hrisov dat de Radu cel Frumos la 15 ianuarie 1467, prin care întărea Mănăstirii Cozia bălțile de la Săpatu și Gura Ialomiței, stabilind hotarul în prezența unor martori din localitățile ialomițene Făcăeni, Frățilești și Orașul de Floci. În document sunt menționați ca martori dintre slugile domnești, Petre Pârgarul și Budușlov, amândoi din Orașul de Floci (Cotenescu și Vlădăreanu 1991: 223-5).

Ascendența demografică din Țara Românească și Moldova în secolele XV-XVI a însemnat, totodată, intensificarea vieții economice, productive și comerciale, fapt ce explică și înflorirea Orașului de Floci în această perioadă (Ștefănescu 1970: 130-5).

Precum celelalte orașe medievale din Țara Românească (Păunescu 2005: 9), Orașul de Floci s-a constituit administrativ pe o moșie domnească întinsă și era condus de un județ și 12 pârgari aleși anual dintre locuitorii înstăriți. La Floci aveau sediul slujitorii domnești cu autoritate în oraș și în județul Ialomița. În documentul de la 15 ianuarie 1467 Radu cel Frumos porunca pârcălabilor și brăniștarilor din oraș să nu se amestece în bălțile Coziei, menționându-se pentru prima dată și instituțiile orășenești (DRH 1965: 223, nr. 131.). În documentele din secolul al XVII-lea sunt amintite și alte dregătorii, cum ar fi aceea de vornic sau ispravnic (DRH 1985: 180, nr. 172; DRH 1998: 389, nr. 358).

Pe un document din prima jumătate a secolului al XVII-lea se păstrează amprenta unui sigiliu, de formă circulară, pe care este reprezentat un pește cu coada despăcată, încadrat de patru stele (Păunescu 2005: 7; Rădvan 2004: 436) (Planșa IV.1).

Zona și vadul de trecere de la gura Ialomiței erau intens folosite de negustorii străini care prin portul sau schela de aici exportau diverse mărfuri.

Prezența unui port în zona Orașului de Floci este confirmată de firmanul din 1558 dat de sultanul Suleiman Magnificul, adresat domnului Țării Românești Petru cel Tânăr, în care îi cere să ia măsuri urgente în vederea transportării la Nicopole a vaselor încărcate cu orz care erau abandonate în acel loc. În documentul amintit se face referire la vadul sau trecătoarea 'Salta de la Floci' (Păunescu 2005: 7).

Până în prezent se cunoaște faptul că la Orașul de Floci au fost emise doar două acte domnești. Astfel, Radu Paisie semnează în anul 1543 un act de întărire a unei ocini Episcopiei Buzăului (DRH 1981: 188, nr. 153) iar la 20 septembrie 1635, Matei Basarab semnează un hrisov (DRH 1985: 145, nr. 136).

Deși nu există date de ordin istoric sau arheologic referitoare la funcționarea unei curți domnești aici, orașul apare menționat în izvoarele istorice ca loc de refugiu pentru domni. Cronicarul muntean Radu Popescu precizează că în anul 1572, în urma tentativei eșuate de a lua tronul Moldovei, Petru Șchiopul, alungat de oastea moldoveană, s-a ascuns la Brăila, iar fratele său, Alexandru al II-lea Mircea, domnul Țării Românești, s-a refugiat la Floci (Popescu 1984: 76.).

Orașul s-a bucurat o bună perioadă de timp de o mare importanță. Afluxul mare de negustori din toate colțurile Europei fac din el un centru cosmopolit, unde întâlneai mărfurile brașovenilor și sibienilor sau ale genovezilor și venețienilor. Se întâlneau aici mărfuri franțuzești, lombarde și belgiene, dar și marfă din Bizanț și Orient.

În a doua jumătate a sec. al XV-lea așezarea medievală urbană suferă distrugerii semnificative pe fondul acțiunilor militare întreprinse de voievodul moldovean Ștefan cel Mare împotriva lui Radul cel Frumos, domnul Țării Românești, care la acea vreme preferase să închine țara turcilor. Scoaterea Munteniei din zona de influență turcească a fost un plan urmărit de Ștefan cel Mare timp de patru ani de zile (1470-1474). Astfel, la sfârșitul lunii februarie 1470 armatele conduse de Ștefan cel Mare pătrund în Țara Românească, ard ținutul Ialomiței și distrug cele două orașe concurente porturilor moldovene, Brăila și Orașul de Floci (Ștefănescu, Mureșanu și Teoteoi 2001: 373; Giurescu și Giurescu 1976: 159). Acțiunea militară a lui Ștefan cel Mare este confirmată și de documentul din 1473, în care se arată că voievodul a dăruit unui boier de al său un grup de țigani aduși din Muntenia atunci când 'a lovit și ars Flocii și Ialomița' (Păunescu 2005: 25). Distrugerea așezării de un incendiu puternic a fost sesizată și confirmată de cercetările arheologice care au

evidențiat din punct de vedere stratigrafic existența constantă a unui nivel de incendiere a locuințelor și a altor complexe, datat cu monede din această epocă.

După evenimentul militar relatat se pare că orașul și-a reluat viața comercială, relativ repede, dovadă fiind registrele vamale ale Brașovului de la începutul secolului al XVI-lea, unde se precizează că în anul 1503 Orașul de Floci era pe locul zece în ordinea valorii comerțului cu Brașovul (Manolescu 1965: 260, 266, 301).

După anul 1540, odată cu luarea silită a Brăilei de către turci în timpul domniei lui Radu Paisie, Orașul de Floci avea să devină principalul punct al comerțului Țării Românești cu Orientul, loc de tranzit al mărfurilor orientale către Transilvania și târg unde se desfășeau mărfuri dintre cele mai diverse, devenind renumit și în afara Țării Românești (Toderășcu 1988: 99).

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea Imperiul Otoman este cuprins de o criză generală care a antrenat și țările române. Stabilirea autorității otomane pe Dunărea Inferioară, ocuparea cetăților de pe malul drept și înființarea unor kazale pe malul stâng al fluviului, au dus la reorientarea direcțiilor și intereselor economice în zonă. Orașele Chilia, Tulcea și Brăila au intrat sub administrație otomană devenind centre de intersecție cu rutele comerciale externe. Astfel, noua politică comercială impusă de Înalta Poartă va influența în mod negativ evoluția economică a Orașului de Floci (Păunescu, 2005: 26).

Izvoare istorice contemporane, ca și tradiția consemnată de cronică țărilor, menționează încă din secolul al XVII-lea, că locul nașterii lui Mihai Viteazul a fost așezarea negustorească ialomițeană - Orașul de Floci. Cronicarul transilvănean Ștefan Szamoskozy, contemporan cu Mihai Viteazul, nota: „*Locul unde s-a născut e Floch sau Floci, pe malul Dunării. Tot la Floci mama sa fierbea rachiu; din asta trăia. Acest Floci e pe malul Dunării, din jos de Brăila cale de o zi*” (Iorga 1936: 171-2).

Născut în anul 1558, Mihai a rămas legat de Orașul de Floci cel puțin până în anul 1582 când avea aproape 25 de ani, după care, conform unei inscripții de la mănăstirea Tutana, județul Argeș, datată 10 septembrie 1582, apare pentru prima dată într-o dregătorie. Așadar, Mihai Viteazul și-a petrecut mai bine de jumătate din scurta sa viață (43 de ani) la Orașul de Floci. Tinerețea lui este marcată de îndeletnicirile negustorești (comerțul cu vite și giuvaeruri), voievodul dând dovadă de o abilitate înnăscută, justificată de mediul în care trăia (Popescu 1984: 180-2).

Legăturile domnitorului cu orașul s-au păstrat și după urcarea sa pe tronul Țării Românești. În luna decembrie a anului 1594, cu ocazia declanșării războiului împotriva otomanilor, la Orașul de Floci se aflau 300 de pedestrași conduși de Francisc Nagy, în sprijinul cărora Mihai Viteazul mai trimite un corp de 60 de călăreți. Aceste forțe au reușit să pună pe fugă o ceată de 2000 de turci care veniseră asupra târgului (Păunescu 2005: 26.). Războiul a continuat și în anul următor prin atacuri asupra raialelor turcești pentru ocuparea strategică a liniei Dunării (Giurescu 2007: 183).

Ca urmare a poziției sale geografice, orașul a avut de suferit în urma deselor conflicte armate. Cu toate acestea însă călătorii străini din secolul al XVII-lea îl menționează înfloritor și prosper.

Domnitorul Matei Basarab s-a aflat în câteva rânduri la oraș, evenimente marcate de crucea înaltă ridicată de floceni¹ și de un document emis în Orașul de Floci la 20 septembrie 1635 (DRH 1985: 145, nr. 136)². Din jurnalul unui călător străin aflăm că în data de 20 mai 1651, Matei Basarab revine în zonă în fruntea unei armate de 15 mii de soldați pentru a preveni o invazie tătară pe linia Dunării (Mayer 1973: 448-9).

În anul 1655 Orașul de Floci apare din nou în documente, atunci când în timpul răscoalei seimenilor este atacat și jefuit de trupele moldovene și tătare venite în ajutorul domnului Constantin Șerban (1654-1658), care relatează într-o scrisoare trimisă principelui Rackoczi II că în timpul luptelor a căzut însuși Rustem Mârza, conducătorul mercenarilor, și au fost uciși 200 de locuitori (Păunescu 2005: 27).

Spre sfârșitul secolului al XVII-lea apar primele semne ale declinului, atât ca urmare a deplasării spre sud a albiei râului Ialomița, cât și a întăririi legăturilor economice între Țara Românească și Moldova, legături care erau întreținute pe alte rute comerciale. La încetinirea ritmului vieții economice a Orașului de Floci au contribuit și atacurile prin surprindere ale garnizoanelor turcești de la Brăila și de peste Dunăre, de la Hârșova, care prădau și jefuiau pe orășeni și săteni.

În anul 1690 Constantin Brâncoveanu, pentru a îndepărta trupele austriece conduse de generalul Heissler care urmărea să impună la tron pe pretendentul lor, cere ajutorul tătarilor conduși de Calga Sultan. Aceștia trec Dunărea și pradă orașul, dându-i o grea lovitură (Păunescu 2005: 27).

În timpul lui Ștefan Cantacuzino turcii de la Brăila au lărgit hotarele raialei până aproape de Orașul de Floci, instalând subași turci în satele ocupate. Numai în urma intervenției domnului la Poartă vizirul a dat un firman de cercetare și retragere a raialei la vechile hotare. Negustorii și meșteșugarii au început să părăsească orașul și s-au refugiat în alte centre economice, așa încât începe depopularea treptată a orașului.

O grea lovitură a primit-o în 1768, când Alexandru Ghica a dăruit jumătatea de nord din moșia orașului în suprafață de 2000 stânjeni mănăstirii Sf. Spiridon din București, iar restul de „stânjeni 2167 să rămână pentru orășeni și slujitorii de acolo, să se hrănească cum și până acu, slobozi, că din destul le este lor așa avea toată hrana pe această sumă de stânjeni, încât cu de prisosit; iar acești stânjeni 2000 masă și cu toată balta din orașul Floci să aibă a o ține și a o stăpânii sfânta mănăstire”. În anul 1779, cealaltă jumătate de moșie a fost dăruită de Alexandru Ipsilanti mănăstirii Mărcuța (Iliescu 1930: 36).

Așadar, în secolul al XVIII-lea, pe fondul războaielor ruso-austro-otomane (1768-1774), are loc declinul Orașului de Floci iar întreaga lui activitate orășenească încetează definitiv (Planșa II.2). Puținii locuitori rămași în această așezare s-au mutat mai spre sud-est, lângă noua gură de vărsare a Ialomiței, continuându-și îndeletnicirile de bază. Astfel, a luat naștere satul Piuă Petri, distrus și el în timpul inundațiilor Ialomiței din anii 1970 și 1975 și desființat în anul 1977 (Geacu 1997: 152).

Mențiuni referitoare la vatra abandonată a Orașului de Floci

Primele mențiuni referitoare la vatra abandonată a Orașului de Floci, datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Astfel, în 1872 Dimitrie Frunzescu menționează, cu ocazia tipăririi *Dicționarului topografic și statistic al României*, faptul că în apropiere de Piuă Petri (plasa Balta, jud. Ialomița) se află niște ruine de cetate veche numită 'Cetatea de Floci' sau 'Cetatea de Flote', care se mai numea și 'Orașul de Floci'. De asemenea, tot aici sunt menționate două evenimente istorice petrecute la 1573, când Alexandru Vodă, domnul Țării Românești, s-a refugiat la 'Oraș' după ce a fost învins de Ioan Vodă cel Cumplit al Moldovei și altul la 1594, când a avut loc o bătălie însemnată între Mihai Viteazul și turcii. Autorul face aprecieri corecte asupra celor două evenimente istorice, dar se înșeală asupra denumirii ulterioare a orașului pe care-l numește Piuă Petri (Frunzescu 1872: 108, 359)³.

La un an de la prima mențiune, în 1873, Aureliu Popescu, învățător din satul Giurgeni, răspunzând la chestionarul inițiat de Alexandru Odobescu, face unele precizări în legătură cu existența așezării medievale urbane Orașul de Floci, unde se mai păstrau ruinele a două biserici făcute din zid și piatră (Popescu 1873). De asemenea, pe baza informațiilor obținute de la bătrânii din zonă, mai menționează că în siliștea orașului „se descopereau lucruri vechi, precum armuri, arme, pietre, bani, scule de argint și oase de oameni”.

Mai târziu, în 1897, Ion I. Proviianu, în *Dicționarul geografic al județului Ialomița* (Proviianu 1897: 129-31.) relatează faptul că Orașul de Floci era o veche cetate situată la vărsarea Ialomiței în Dunăre. Pe lângă cele două evenimente istorice întâlnite și la D. Frunzescu, autorul menționează altele mai târziu, dar și o serie de date referitoare la evoluția așezării, dovedind o bună cunoaștere a istoriei acesteia⁴.

La începutul secolului al XX-lea, în anul 1906, Aurelian V. Ursescu considera că în trecut localitatea Piuă Petri se numea Orașul și că aici Mihai Viteazul, în anul 1595, s-a confruntat militar cu turcii. Este evident faptul că deși acesta cunoaște evenimentele politico-militare din vremea lui Mihai Viteazul petrecute la Orașul de Floci, nu cunoaște denumirea exactă a așezării medievale urbane (Ursescu 1906: 388-90).

În perioada interbelică istoricul N. Iorga a prospectat vatra orașului și într-o scurtă notă semnalează pietrele funerare din epoca brâncovenească provenite de la Orașul de Floci, folosite de sătenii de la Piuă Petri la construirea bisericii locale. Printre lespezile funerare respective se afla și piatra de mormânt a lui Arion Cupetul din Orașul de Floci care, în cursul anilor '70, a fost recuperată de Muzeul Județean Ialomița, inventariată și expusă la secția de Istorie și Arheologie care funcționa la acea vreme la Călărași.

În prezent placa funerară este expusă la muzeul de sit de la Baza de Cercetare și Expunere Muzeală de la Orașul de Floci.

Descoperiri întâmplătoare și cercetări arheologice de suprafață. Tezaur monetare și alte descoperiri întâmplătoare

Viața economică prosperă este atestată și de intensa circulație monetară care demonstrează amplitudinea schimburilor comerciale desfășurate în acest centru urban medieval situat la întretăierea drumurilor comerciale ce veneau dinspre Polonia, Lituania, Ungaria, Transilvania, Moldova spre Marea Neagră.

Cu ocazia unor amenajări a drumului național și a unor lucrări agricole desfășurate în vatra Orașului de Floci în anii 1961, 1962, 1971 și 1980, s-au descoperit patru tezaure monetare, datate în perioada secolelor XV-XVIII. Cele patru tezaure însumează un număr de 1340 de monede, cu o mare varietate de emisiuni monetare, care au circulat în țările române la acea vreme, și întărește observațiile cu privire la faptul că această așezare medievală urbană era situată pe o importantă rută comercială, fiind unul din cele mai de seamă orașe de export ale Țării Românești.

Primele două tezaure descoperite întâmplător în anii 1961 și 1962 totalizează un număr de 832 de monede și au făcut subiectul unui articol de specialitate publicat în anul 1987. Atât primul tezaur, alcătuit din 184 monede, cât și cel de-al doilea, format din 638 monede de argint, completează tabloul circulației monetare la Dunărea de Jos în secolul al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, perioadă dominată de moneda poloneză, reprezentată cel mai bine de triplu groșii lui Sigismund al III-lea Vasa. Cele 832 de monede medievale au fost emise în Polonia, Lituania, Riga, Gdansk, Ungaria, Tirol, Transilvania, Tsechen-Silezia, Curlanda, Zeelanda, Prusia, Spania, Campen, Daventer, Zwolle și Brunswick-Luneburg. Tezaurele în cauză, acoperă o perioadă de timp de peste un secol, cuprinsă între anii 1519-1623, moneda cea mai veche fiind o jumătate de gros (Neagu și Vlădilă 1987: 179-83).

Cel de-al treilea tezaur monetar a fost descoperit în anul 1971 cu ocazia lucrărilor pentru amenajarea drumului național care lega Țândăreii de Vadul Oii. Trei ani mai târziu tezaurul a fost achiziționat de Muzeul Național de Istorie.

În zilele următoare, o echipă de specialiști de la Muzeul Național de Istorie a României formată din Constanța Știrbu și Lucian Chițescu, împreună cu Iulian Ghindaru, cel care a făcut descoperirea, a localizat în teren punctul unde a fost găsit tezaurul monetar. Din datele obținute a rezultat că monedele erau depozitate într-un ulcior din care nu s-a mai păstrat nici un fragment. A fost îngropat la o adâncime cuprinsă între 1,70-2,00 m și la o distanță de 50 m nord față de fragmentul de zid al Bisericii nr. 1. Monedele se prezentau sub forma unui bloc compact de piese care nu au putut fi desprinse decât în urma unor intervenții chimice efectuate în laboratorul de restaurare al muzeului. După efectuarea operațiilor de curățare în mai multe rânduri, din masa blocului compact de piese sudate între ele, au putut fi desprinse 427 de monede, 12 nasturi sferici și două jumătăți de nasturi, toate din argint. Cercetătorii care s-au ocupat de valorificarea tezaurului consideră că nasturii din argint au fost executați de un meșter local specializat în prelucrarea argintului. Tezaurul, având ca loc de batere un număr de șapte monetării, este compus din aspri turcești emiși de Mehmed II (1451-1481) în anii 1451 (13 exemplare), 1461 (398 exemplare) și 1471 (15 exemplare) (Stancu și Cojocaru 1983: 85-95).

Dacă cele trei tezaure monetare menționate mai sus au fost descoperite întâmplător, cel de-al patrulea tezaur a fost găsit în timpul cercetărilor sistematice din anul 1980 pe podeaua unei locuințe incendiate care aparține celui de-al doilea nivel de locuire din așezare, datat la sfârșitul secolului al XVI-lea. Tezaurul se compune din 81 de monede întregi sau fragmentare, din bronz și argint, puternic arse de incendiul care a distrus locuința (Chițescu *et al.* 1982: 134).

Datorită stării de conservare extrem de precară, din cele 81 de monede nu au putut fi identificate decât nouă piese, dintre care șapte aspri de la Soliman I (1520 – 1566) și doi dinari emiși în Ungaria în secolul XVI (Stancu 1996: 169-72).

În anul 1985, cu ocazia unor lucrări agricole efectuate în vatra orașului, au fost descoperite patru vase de aramă⁵.

Cercetări de suprafață. Delimitarea Orașului de Floci

Primele cercetări de suprafață în vatra orașului au fost efectuate de către Pamfil Polonic, Virgil Drăghiceanu, Dan Iliescu, Nicolae Iorga, Mina Pauker, Gheorghe Ștefan, Eugen Bujor, Nicolae Constantinescu și Ion Barnea.

Pe baza unui raport de teren din 18 mai 1899 semnat de Pamfil Polonic, în luna noiembrie 1957, Ion Barnea efectuează o cercetare de-a lungul Brațului Borcea, între localitățile Călărași și Gura Ialomiței, în vederea identificării unor vechi așezări omenești. În urma acestor cercetări, efectuate pe o rază de 90 km, au fost descoperite numeroase puncte arheologice datate în perioade istorice diferite (din neolitic și până în evul mediu), printre care și așezarea medievală urbană Orașul de Floci (Barnea 1966: 155-61), localizată la 1 km vest de satul Piuă Petri și pe care sătenii o numeau 'La mănăstire', datorită existenței unui fragment de zid din cărămidă aflat în elevație despre care știm astăzi că aparține bisericii nr. 1.

Ulterior, un colectiv al Muzeului Județean Ialomița a efectuat în câteva rânduri (1961, 1965, 1968) cercetări de suprafață în vatra așezării, recuperând de la suprafața solului un important material arheologic: fragmente ceramice medievale de la diferite tipuri de vase, de uz comun și smălțuite, cahle de sobă, discuri ornamentale, fragmente ceramice de import, obiecte din bronz și din fier și un depozit de vase din aramă (trei castroane, două farfurii, un vas cu coadă și o strachină), unele dintre ele având inscripționat cu caractere grecești, numele meșterului, precum și anul fabricației (Conovici 1975: 63-8).

Interesul pentru localizarea și studierea istoriei orașului medieval dispărut a continuat și în anii următori. Primul raport, redactat pe baza unor importante artefacte descoperite ca urmare a unor cercetări arheologice de suprafață, a fost realizat de regretatul arheolog Nicolae Conovici, care, pe lângă datele de strictă specialitate, a propus un prim proiect de reabilitare și punere în valoare a

orașului medieval, odinioară capitala județului Ialomița. Astfel, în anul 1975 întocmește un raport prin care propunea forurilor competente luarea unor măsuri urgente în vederea cercetării, protejării și conservării sitului.

Pentru prima dată, același cercetător realizează o delimitare a orașului, care se întindea, potrivit observațiilor sale, pe o suprafață de aproximativ 80 ha și care corespunde cu datele topografice de astăzi⁶. De asemenea, autorul inventariază mai multe zone de locuire din vatra orașului, localizează zidul bisericii nr. 1 raportat la fosta incintă a fermei CAP, aflată la nord de șosea, observând că pe o suprafață de 150 mp de la zidul bisericii, sunt grupate, mai ales pe locurile înalte, aglomerări de blocuri de piatră, cahle, olane, elemente de construcție, precum și materiale arheologice care aparțin probabil unor biserici sau case boierești. Niculae Conovici menționează existența unui cimitir pe baza mai multor oase umane împrăștiate la suprafața solului. Tot în zona cimitirului a fost descoperit și un mare număr de cuptoare, vetre, podele de locuințe, fragmente ceramice, chirpici, oase, cenușă, cărbuni, obiecte din bronz și fier, atribuite unei locuiri intense (Conovici 1975: 64).

Trebuie subliniat faptul că observațiile sale au stat la baza direcțiilor de cercetare arheologică aplicate încă de la începutul săpăturilor.

Cercetările de suprafață și sondajele arheologice efectuate în perioada 1961-1975 au furnizat date necesare pentru delimitarea ariei sitului arheologic și a vetrei abandonate a Orașului de Floci, au condus la identificarea în teren a unor locuințe de suprafață, a atelierelor meșteșugarilor, a fundațiilor a trei biserici, înconjurate de cimitire, precum și la descoperirea unui bogat inventar arheologic.

Cercetări sistematice în vatra Orașului de Floci

Cercetarea sistematică de la Orașul de Floci debutată în anul 1975, a fost desfășurată neîntrerupt de un colectiv alcătuit în principal din specialiști de la Muzeul Județean Ialomița, Muzeul Național de Istorie a României și Institutul Național al Patrimoniului, finanțarea asigurându-se de-a lungul timpului din fondurile Ministerului Culturii și instituției județene.

Perioada 1975-1995

Cercetările arheologice din perioada 1975-1995, marchează o primă etapă desfășurată după un program care urmărea în special identificarea structurilor monumentale laice și religioase construite din cărămidă și piatră. În primele campanii, suprafața rezervată săpăturilor a fost împărțită în trei sectoare pentru a se putea gestiona mai bine din punct de vedere arheologic zona respectivă. Primul sector a fost stabilit în punctul numit de localnici 'La Mănăstire', acolo unde se mai păstrase în elevație un fragment de zid de la una dintre bisericile orașului, biserica nr. 1. În urma trasării unor secțiuni pe direcția nord-sud, perpendiculare pe zid, a fost pus în evidență planul bisericii, monument datat între sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVII-lea, precum și două etape de construcție (Chițescu *et al.* 1979: 199-207).

Prezența la suprafața solului, în urma repetatelor lucrări agricole, a unor resturi arheologice care au aparținut unor locuințe de suprafață distruse prin incendiu și a unor blocuri de piatră, au determinat stabilirea celorlalte două sectoare de cercetare. În acest caz, strategia abordată a constat din trasarea unor secțiuni cu lățimea de 2 m și lungimi diferite. Pentru a localiza cât mai bine inventarul arheologic, atât stratigrafic cât și în suprafață, secțiunile trasate au fost jalonate cu carouri de 2 x 2 m. Pentru zonele mai mari, cu materiale arheologice, s-au deschis suprafețe cu dimensiunile de 10 x 10 m, cu un martor în cruce lat de 1 m și mai multe casete cu dimensiuni variabile (Chițescu *et al.* 1979: 210-24).

Încă din primele campanii, datele stratigrafice au pus în evidență două niveluri de locuire care aparțin secolelor XV și XVI-XVII, incendiate puternic în urma unor evenimente istorice consemnate de izvoarele scrise medievale. În urma analizelor de stratigrafie s-a observat că multe dintre locuințele realizate din lut și lemn care aparțineau celor două niveluri aveau podelele refăcute de cel puțin 3-4 ori, indicând revenirea locuitorilor în același spațiu (Chițescu *et al.* 1979: 232; 1981: 132).

Tot acum, cercetarea arheologică a fost completată cu date de antropologie și carpologie, căpătând, astfel, un caracter pluridisciplinar. În urma studiilor antropologice au fost analizate 248 de schelete (Georgescu 1979: 43-6; 1982: 159-66; 1983: 109-10; 1984: 149-51) descoperite în necropolele nr.1, nr.2 și nr.3. De asemenea, au fost supuse analizelor de carpologie mai multe semințe carbonizate de cereale, legume sau fructe găsite în vase de lut depozitate în locuințe (Brăileanu și Ionescu Rusu 1979: 247-9; Chițescu *et al.* 1992: 97-8, nota 2).

Trebuie să subliniem faptul că în prima etapă cercetarea arheologică a avut mai mult un caracter de salvare deoarece întreaga suprafață a așezării avea statut de teren agricol și era afectată de lucrările pentru cultivarea plantelor. În anul 1992, este realizat planul topografic al așezării prin care se pune în evidență, pentru prima dată, existența unor grinduri pe care se dezvoltase orașul

medieval, numerotate de la 1-12, (Planșa IV.2). Cercetările arheologice au arătat că acest oraș medieval era unul deschis, lipsit de fortificații, iar în zonele înalte ale grindurilor, ferite de pericolul inundațiilor, erau amplasate atelierele meșteșugărești, locuințele, bisericile și cimitirele orașenilor.

Identificarea și cercetarea unor ateliere și vetre ale meșteșugarilor specializați în prelucrarea osului și a metalelor, dezvelirea fundațiilor a trei biserici înconjurate de cimitire, cercetarea unor construcții civile cu fundație din piatră, dintre care una de mari dimensiuni, și a unui număr de aproximativ 130 de locuințe, a două cuptoare de ars ceramica și a unui atelier de olar, au adus contribuții semnificative privind evoluția vieții urbane medievale a locuitorilor din orașul de la vărsarea Ialomiței în Dunăre.

Toate aceste descoperiri, coroborate cu diversitatea și bogăția inventarului arheologic, precum și numismatic, indică valoarea economică a acestui centru și, totodată, contribuie direct la cunoașterea structurii și civilizației medievale orașenești din partea de est a Țării Românești.

Perioada 1996-2009

Între anii 1996-2009 au fost finalizate cercetările arheologice debutate în perioada anterioară, completându-se datele de ordin arheologic și istoric pentru fiecare complex în parte.

De data aceasta, având la dispoziție ridicarea topografică din anul 1992, săpăturile arheologice au fost concentrate nu pe sectoare, cum s-a procedat anterior, ci pe grindurile acum bine delimitate.

Pe grindul nr. 1, unde anterior au fost descoperite mai multe locuințe care aparțineau celor două mari niveluri de locuire incendiate din secolul al XV-lea și al XVII-lea, săpăturile au fost extinse în părțile de nord și de sud, rămase necercetate. Cu acest prilej, au fost descoperite mai multe complexe arheologice (locuințe de suprafață, un atelier de prelucrare a metalelor, gropi menajere, două morminte de inhumație din necropola nr. 2), care au întregit imaginea secvenței de viață materială și spirituală de pe acest grind (Chițescu *et al.* 1997: 44-45)⁷.

Pe grindul nr. 2, încă din anul 1990, a fost identificată o necropolă notată în ordinea descoperirii cu nr. 5. Din totalul de 1350 de morminte de inhumație, un număr de 130 de morminte au fost cercetate în această etapă (Chițescu *et al.* 1997: 45; Păunescu *et al.* 1998: 49). De asemenea, pe panta grindului, în zona de vest a necropolei, au fost descoperite două cuptoare de ars ceramica, datate la jumătatea secolului al XVII-lea (Păunescu și Rența 1998-2000: 175-87).

Pe grindul nr. 3 au continuat cercetările arheologice în două zone, și anume, în partea de est, pentru a stabili relația dintre mai multe locuințe cu faze de refacere încadrate în sec. XVI-XVII, în zona de vest, în aria necropolei nr.3, unde s-au găsit 15 morminte de inhumație (Păunescu *et al.* 2002: 145; 2009: 113). Dintre mormintele respective un număr de opt au fost supuse unor analize de ordin antropologic (Vasile 2007: 168).

În această perioadă au fost reluate săpăturile arheologice pe grindul nr. 6 (Chițescu *et al.* 1997: 45). Anterior acestei etape, aici s-au descoperit importante complexe de locuire laice și religioase, care puse în relație sugerează un gen de activitate diferită față de cele observate pe alte grinduri. În campaniile anterioare au fost descoperite biserica nr. 1 cu necropola, edificiul cu contraforturi, case din piatră cu pivniță, ateliere pentru prelucrarea metalelor și pentru confecționarea nasturilor din os, un atelier pentru confecționat lumânări, o monetărie și numeroase locuințe din lut și lemn sau gropi menajere (Păunescu *et al.* 2009: 113-4). Prin urmare, dacă pe alte grinduri predomină locuințe din lut și lemn, o biserică cu necropola aferentă și uneori, unul sau două ateliere sugerând structura unui *cartier*, descoperirile de până acum indică, deocamdată, în organizarea orașului, existența unui centru economic bine definit prin complexe descoperite care ilustrează, indirect, statutul locuitorilor de aici.

De asemenea, un alt aspect important al perioadei îl reprezintă introducerea prospecțiilor magnetometrice în scopul obținerii unor date care să avanseze cercetarea clasică a sitului. Astfel, în anii 2003-2004 s-au efectuat pe grindul nr. 9 prospecțiuni arheogeofizice într-o manieră complementară: tomografia electrică a solului și magnetometria, în vederea dobândirii unor indicii cu privire la caracterul locuirii pe acest grind mai puțin cercetat.

În perioada imediat următoare, 2004-2006, pentru verificarea datelor furnizate de prospecțiunile amintite, s-au desfășurat ample cercetări arheologice care au condus la descoperirea unor morminte de inhumație amplasate aproximativ în centrul grindului, indicând existența unei a șasea necropole descoperită în vatra Orașului de Floci (Păunescu *et al.* 2006: 115-17; 2007-2008: 25.). Așadar, datele arheogeofizice care păreau foarte promițătoare-rețele de drumuri, fundații din piatră, clădiri din cărămidă și un eventual zid de fortificare cu un presupus șanț de apă, existența unei construcții cu rol aparte, înconjurată de un zid, nu au fost confirmate de săpăturile arheologice.

Cercetările cu ajutorul prospecțiunilor de geo-fizică au fost reluate în anul 2007 pe grindul nr. 8. Datele obținute indicau o zonă cu un potențial arheologic deosebit față de ce se cunoștea. Din păcate, și în acest caz, săpătura arheologică extinsă pe o suprafață de aproximativ 200 mp nu a putut confirma rezultatul prospecțiunilor. Prin deschiderea unor secțiuni paralele, cu martori stratigrafici intermediari, a fost identificată, o nouă necropolă, notată cu nr. 7, din care s-au cercetat nouă morminte de inhumatie. Pe suprafața cercetată au fost descoperite și câteva gropi menajere (Păunescu *et al.* 2007-2008: 19-25).

Perioada 2010-2017

Dacă în anii anteriori s-a reușit punerea în evidență a principalelor caracteristici ale orașului, a categoriilor de activități mai importante, a tipurilor de locuințe, a unui eventual centru economic sugerat de unele construcții mai complexe, începând din anul 2010, a fost aplicat un program cu trei obiective generale, și anume:

- a. Practicarea unor săpături vizând cercetarea exhaustivă a unui grind/cartier;
- b. Extinderea cercetărilor în împrejurimile Orașului de Floci;
- c. Valorificarea potențialului cultural și turistic al orașului.

În scopul realizării primului obiectiv, pe grindul nr. 6, pentru întregirea planului atelierului de prelucrat nasturi din os (descoperit în anul 1976), amplasat la circa 40 m nord de zidul bisericii nr.1, s-a trecut la decopertarea zonei deja cercetate și la deschiderea unor noi secțiuni (Mihai *et al.* 2012: 58-62).

Între anii 2011-2014, prin trasarea unei secțiuni magistrale (168 x 2 m) între bisericile nr. 1 (grind 6) și nr. 2 (grind 1), care traversa și fosta albă a râului Ialomița, s-a urmărit stabilirea unor legături stratigrafice și istorice între cele două grinduri. Cu acest prilej, s-au cercetat locuințe, gropi cu utilitate diferită, morminte de inhumatie etc. Cu alte cuvinte, o importantă secvență de locuire medieval-urbană dinamică (Mihai *et al.* 2012: 58-62).

În paralel, cu ocazia restaurării bisericii nr. 1 din anul 2012 (grind nr. 6), au mai fost săpate 77 de morminte care aparțineau necropolei aferente notată nr. 1, finalizându-se, astfel, cercetarea ei (Mihai *et al.* 2013: 57-63).

În perioada 2012-2013 s-a continuat prospectarea geomagnetică pe cele două grinduri care au devenit subiecte de studiu pentru primul obiectiv din această etapă, și anume grindurile nr. 1 și nr. 6.

În anul 2012 a fost prospectată geomagnetic o suprafață de 1 ha, fără ca analizele acestea să fie verificate pe teren până în prezent. Cercetările de acest gen au fost continuate și în anul următor, pentru corelarea lor cu date arheologice trasându-se, o secțiune cu dimensiunile de 30 x 2 m, pe care au fost descoperite trei locuințe incendiate din care s-au păstrat podelele de lut galben peste care s-au prăbușit pereții de chirpici arși la roșu. Paralel cu secțiunea menționată, a fost trasată o casetă cu dimensiunile de 12 x 2 m în care au fost cercetate 15 morminte de inhumatie care făceau parte din necropola nr. 2. În anul 2013, în urma prospecțiunilor magnetometrice de pe grindul nr. 6, la 50 m sud-est de biserică nr. 2, a fost deschisă o casetă cu dimensiunile de 13 x 2 m și o secțiune de 30 x 2 m în cuprinsul căreia au fost descoperite alte trei locuințe (Mihai *et al.* 2015: 73-5).

O atenție constantă în această perioadă a fost acordată celui de-al doilea obiectiv, prin care se urmărește atât arheologic, cât și prin documentele de arhivă, reconstituirea hinterlandului orașului. Un prin pas în acest sens a fost repertorierea siturilor arheologice aflate în jurul orașului. Cu acest prilej au fost înregistrate mai multe situri arheologice din epoci istorice diferite, precum și o serie de cruci de hotar ce ar putea marca limitele așezării urbane medievale. A fost localizată o instalație portuară ilustrată de trei structuri de locuire situate pe malul actual al Dunării pe care cercetătoarea Daniela Mihai, pe baza unor materiale arheologice descoperite, le datează la sfârșitul secolului al XVIII-lea (Mihai *et al.* 2012: 58-62).

Localizarea fostei mănăstiri Flămânda (Mihai *et al.* 2012: 58-62), situată în apropierea graniței cu orașul, a reprezentat o altă preocupare în această etapă. În urma studierii unei hărți militare din 1908, în care mănăstirea este amplasată la 3 km sud-vest de Orașul de Floci, au fost efectuate cercetări de suprafață, dar și un sondaj de 25 x 1,5 m, în urma cărora s-au descoperit numeroase fragmente ceramice smălțuite, asemănătoare cu cele de la Orașul de Floci, atribuite secolelor XVI-XVII.

O atenție deosebită este acordată în această perioadă studiilor de ordin aheozoologic care, din anul 2011, sunt realizate de Laboratorul de Arheozoologie din cadrul Centrului Național de Cercetări Pluridisciplinare de la Muzeul Național de Istorie a României.

Din totalul de 824 de resturi faunistice determinate, cel mai mare număr (789) aparține mamiferelor, ceea ce demonstrează o activitate dominantă de creștere a animalelor. În vederea

obținerii de carne, lapte și lână erau exploatare în primul rând bovinele, urmate la mare distanță de ovicaprine și porcine (Bălășescu și Radu 2012: 61-2).

Cel de-al doilea studiu aheozoologic preliminar a fost efectuat în urma campaniei din anul 2013. Au fost prelevate și analizate un număr de 1155 de resturi aparținând secolelor XVI-XVIII și provenind din mai multe complexe/contexte arheologice. Fauna analizată prezintă toate caracteristicile unor resturi menajere, cel mai important eșantion aparținând secolelor XVII-XVIII, cu o pondere de exploatare mare a bovinelor, urmată la distanță de către porcine și ovicaprine, ceea ce evidențiază faptul că activitatea de creștere a animalelor era predominantă (Bălășescu și Radu 2014: 56-7).

Rezultatele cercetărilor arheologice din această etapă au fost valorificate științific prin comunicări, rapoarte, note, articole și studii apărute în diverse publicații.

Tot acum se înregistrează o premieră în cercetare, realizarea unor fotografii aeriene din avion sau cu ajutorul dronei. Imaginile obținute și prelucrate în 3D, care au fost suprapuse pe conturul structurilor de locuire din teren, au permis o nouă viziune asupra propunerilor de reconstituire a unor 'cartiere' ale orașului.

Acumularea unor date arheologice și istorice importante privind evoluția Orașului de Floci, pe de o parte, însemnătatea lui în epocă, pe de altă parte, au condus de-a lungul timpului la realizarea unor proiecte de reabilitare și punere în valoare a sa. Prima încercare de a valorifica potențialul istoric și arheologic al așezării datează din anii '80, când un grup de studenți de la Institutul de Arhitectură din București coordonați de arhitectul Aurel Botez au elaborat un proiect de reconstituire a unor construcții civile și religioase propunând realizarea în cadrul unui parc arheologic a unui punct muzeal, laboratoare de conservare-restaurare, depozite, spații de cazare și masă. Din păcate, faza de proiect nu a putut fi depășită decât parțial.

După anul 1990 nu a existat un program coerent de punere în valoare a sitului, în ciuda potențialului său evident. Singurele lucrări au fost cele de întreținere (îndepărtarea vegetației din jurul monumentelor) și de semnalizare prin montarea unor indicatoare pe traseul turistic.

În anul 2001, cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la moartea voievodului Mihai Viteazul, s-au desfășurat diverse activități culturale coordonate de Ministerul Culturii.

În Ialomița aceste activități s-au concretizat prin realizarea unui monument închinat voievodului la Orașul de Floci. Această lucrare monumentală reprezintă prima acțiune concretă de punere în valoare a memoriei marelui voievod în zonă.

Proiectele de promovare și punere în valoare a acestei așezări medievale urbane s-au concretizat începând cu anul 2008 în cadrul unui program coordonat de Muzeul Județean Ialomița în parteneriat cu Institutul Național al Patrimoniului, intitulat 'Valorificarea și punerea în valoare a sitului arheologic Orașul de Floci'.

În cadrul acestui program au fost incluse propuneri mai vechi, dar și altele mai noi: de conservare și restaurare a monumentelor, realizarea unei baze și a unui muzeu de sit, depozite, spații de cazare și masă și amenajarea unui parc arheologic.

În prezent aceste obiective au fost realizate și se dorește dezvoltarea lor prin susținere accesându-se și alte fonduri.

Repertoriul descoperirilor

Locuințe. În vatra Orașului de Floci au fost cercetate, integral sau parțial, peste 250 de locuințe care aparțin celor două niveluri de locuire incendiate.

Adaptată condițiilor de mediu, dar și materialelor de construcție existente în apropiere, locuința de suprafață realizată din lemn și chirpici și variante ale acestui tip, definite în funcție de modul în care era construită temelia casei, era cel mai răspândit tip de construcție atestat la Orașul de Floci. Au fost identificate și cercetate arheologic trei tipuri de locuințe (Păunescu și Mihai 2000: 85-96) și anume:

- locuințe de suprafață din lemn și chirpici (Planșa V);
- locuințe de suprafață construite pe pivnițe;
- locuințe semiîngropate.

Locuințele erau dispuse în șiruri, cu latura lungă pe direcția NE-SV, la distanțe variabile, între 5 și 20 m. Între grupările sau șirurile de case distanța nu depășea 50 m.

Pentru construirea locuințelor s-a folosit în special lemn, lut, materii vegetale și foarte rar piatra, adusă de la depărtare, dinspre munte sau de la Hârșova. Potrivit izvoarelor scrise, gospodăriile orășenilor de aici se compuneau, cel mai adesea, din casă, loc pentru vie și pentru grădină. De exemplu, într-un act din 6 iunie 1622 mitropolitul Luca întărește preotesei Soroca din Orașul de Floci, rămasă văduvă, averea soțului ei alcătuită din 'casă, vie, loc de casă și ci va fi' (Chițescu *et al.* 1979: 218).

Existența unor gropi sub formă de clopot săpate în podeaua acestor locuințe poate fi pusă pe seama depozitării într-un spațiu controlat a rezervelor de hrană.

O variantă a locuințelor de suprafață o reprezintă locuințele de lemn înălțate pe fundații din zidărie de piatră și blocuri de piatră cioplite de formă paralelipipedică, care erau dispuse la colțuri și pe mijlocul laturilor lungi, peste care erau așezate bârnele talpă.

Locuința de suprafață cu fundație de piatră, descoperită în această așezare medievală în campania anului 1976 pe grindul nr. 6, la o distanță de cca. 70 m vest de biserica nr.1, a fost datată, pe baza monedelor descoperite, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea (Chițescu *et al.* 1979: 228-32). Construcția este compartimentată în două camere, din care una are fundația realizată cu blocuri de piatră paralelipipedice, iar cealaltă cu piatră spartă, având ca liant un mortar de calitate inferioară. Pereții au fost ridicați din cărămidă. Menționăm că până în prezent, această locuință cu fundație de piatră, prin elementele de construcție și de organizare interioară, este un tip de construcție mai rar documentat până acum în vatra orașului (Planșa VI).

În anul 1987, pe grindul nr. 6 a fost dezvelită integral fundația din zidărie de piatră a unei pivnițe rectangulare (8,25 x 5 m), pavată cu cărămidă, care a aparținut unei construcții ridicate la începutul secolului al XVI-lea și a funcționat aproximativ pe tot parcursul acestuia. Planul acestui complex este de formă dreptunghiulară cu dimensiuni cuprinse între 8,25 m x 5,20 m și grosimea zidurilor păstrate de 0,35 m-0,45 m. Pe latura de vest s-a descoperit un gârlici (3,75 m x 3 m) care asigură accesul în pivniță. Casa cu pivniță avea pereții făcuți din piatră, cărămidă și mortar de var iar acoperișul era făcut din olane (Chițescu și Păunescu 1997: 73-4; Chițescu *et al.* 1992: 100-2.) (Planșa VII).

Bogăția și diversitatea inventarului arheologic descoperit în locuințele orașenilor ilustrează un nivel de viață deosebit, atestat, mai cu seamă, în secolele XVI-XVII.

Ateliere. Cercetările arheologice întreprinse în vatra orașului au dus la descoperirea a patru ateliere destinate prelucrării oaselor de animale în vederea obținerii nasturilor și a obiectelor de uz sau accesorii de vestimentație.

De asemenea, au mai fost descoperite ateliere și vetre ale meșteșugarilor care se ocupau cu prelucrarea metalelor în vederea obținerii uneltelor, obiectelor de uz și de podoabă, atelierul unui olar și două cuptoare de ars ceramica. Toate aceste descoperiri atestă existența unor meșteșugari specializați în confecționarea diverselor obiecte din os, piatră, metal, lut ș.a., folosite cotidian, dar și pentru a fi comercializate.

Edificiul cu contraforturi. În cursul anului 1988, pe grindul nr. 6, la o distanță de 50 m nord față de biserica nr.1, a fost cercetată integral fundația din cărămidă și mortar a unei construcții de mari dimensiuni, de formă dreptunghiulară (14,55 x 7,15 m). Zidurile sunt lucrate din cărămidă și mortar de var și au o grosime de cca. 0,75 m. Atât la colțuri, cât și pe laturile lungi, la distanțe egale, construcția este prevăzută cu contraforturi. Numărul mare de olane, descoperite atât în interior, cât și în împrejurimi, atestă existența unui acoperiș din olane. Această construcție civilă a fost pusă în legătură cu activitatea comercială a orașului și, probabil, era folosită pentru depozitarea mărfurilor sau a cerealelor. Inventarul arheologic indică funcționarea acestui edificiu începând din a doua jumătate a secolului al XVI-lea și, poate, în cursul secolului următor (Chițescu *et al.* 1992: 102-4) (Planșa VIII).

Biserica nr. 1 (Grindul nr. 6). Biserica este de tip navă cu plan dreptunghiular (19 mx8 m), compusă din pronaos, naos și altar. Din punct de vedere tehnic s-au identificat două faze de construcție. Prima fază datează de la sfârșitul secolului al XV-lea, corespunzătoare cu perioada de înflorire a orașului. Fundația bisericii a fost realizată din blocuri mari de piatră cu ziduri ridicate din bolovani de piatră uniți cu mortar și emplecton realizat din sfărâmătură de piatră (Planșa IX).

Această primă fază de construcție s-a datat pe baza a două piese descoperite, una în varnița folosită în timpul construcției, iar cea de-a doua, în pământul care acoperea temelia altarului. Este vorba despre un cercel realizat din sârmă de aramă și o monedă de argint poloneză (semi-gros) de la Sigismund I (1506-1548).

Spre mijlocul secolului al XVII-lea, biserica a fost reconstruită în întregime din cărămidă pe vechea fundație. În cea de-a doua fază s-a adăugat un pridvor de 4 m, lungimea bisericii ajungând acum la 23 m. Fragmentul de zid care se mai păstrează, atestă că exteriorul bisericii a fost decorat cu cărămidă aparentă, element de decor caracteristic perioadei respective (Chițescu *et al.* 1979: 199-203; 1981: 120-6.). În naos și pronaos, au fost descoperite numeroase fragmente de frescă policromă, indicând faptul că interiorul era pictat. Cavoul, în care se afla înmormântat ctitorul, a fost descoperit în interiorul bisericii și avea ca inventar un inel sigilar cu inscripție în limba greacă: +HARISTODI TU HRISTODO.

Necropola nr. 1 (Grindul nr. 6). Mormintele cercetate din jurul bisericii nr.1 sunt în totalitate creștine, cu orientarea obișnuită V-E, cu unele mici deviații, în funcție de anotimpul în care s-a făcut înmormântarea. Au fost identificate și cercetate parțial sau integral aproximativ 237 de

morminte, cu mențiunea că în zona vestică o bună parte a complexelor funerare aparțin unor copii, unii, chiar de vârstă foarte mică. Analiza inventarului funerar, inclusiv a monedelor, încadrează cimitirul, în linii mari, în perioada secolelor XVI-XVIII. Realizate din argint sau din bronz, monedele acoperă un interval de timp cuprins între anii 1553 și 1774, dată apropiată de cea a dispariției orașului (Chițescu *et al.* 1979: 203-6; 1981: 120-6; 1982: 129-32.).

Biserica nr. 2 (Grindul nr. 1). Biserica nr. 2 este de plan triconc, cu dimensiunile de 18m x 7m. Naosul, de formă dreptunghiulară este despărțit de pronaos printr-un zid gros de 0,70m. Pronaosul era acoperit de o boltă și două turle mici. Elementele structurale o apropie de biserica Mănăstirii Dealu. În pronaos a fost descoperit un mormânt în care a fost descoperit un inel sigilar din argint, cu o inscripție ce amintea de numele unui boier, Cârștiian cel Mare, martor al Orașului de Floci. Numărul mare de cahle cu imaginea Marelui Mucenic Sfântul Gheorghe ar putea indica hramul bisericii. Biserica a fost construită la începutul secolului al XVI-lea și a funcționat până la dispariția orașului (Chițescu *et al.* 1979: 224-8; 1981: 139-40).

Necropola nr. 2 (Grindul nr. 1). A fost identificată în jurul bisericii nr.2, iar cele 244 de morminte cercetate reprezintă 65% din suprafața necropolei. Analiza inventarului funerar și a monedelor descoperite au indicat faptul că marea majoritate a complexelor se datează în cursul secolelor XVI-XVII. Câteva monede turcești atestă folosirea cimitirului până în momentul dispariției orașului (Chițescu *et al.* 1979: 224-8; 1982: 147-58; Chițescu, Păunescu și Papasima 1983: 102-7).

Biserica nr. 3 (Grindul nr. 8). Planul bisericii nr. 3 este dreptunghiular, în formă de navă, cu dimensiuni obișnuite (18,50 m x 6,25 m), o singură absidă, naos și pronaos. Ridicată în ultimii ani ai secolului al XV-lea, biserica a fost lucrată integral din cărămidă și piatră spartă, în primii ani ai secolului al XVI-lea adăugându-i-se un pridvor de 5m x 7m. Fundația, care avea 0,85m, a fost realizată din pietre mari legate cu mult mortar de var, peste care s-au înălțat ziduri din spărtură de cărămidă și pietre mărunte legate cu același liant (Planșa X).

Necropola nr. 4 (Grindul nr. 8). În jurul bisericii nr. 3 au fost identificate și cercetate 65 de morminte, reprezentând 81% din suprafața totală a necropolei. Complexele funerare, dintre care 36 de adulți și 29 de copii, sunt de inhumăție, cu orientarea vest-est. Încadrarea cronologică a bisericii și a necropolei s-a putut face cu multă exactitate pe baza inventarului bogat al mormintelor și prin intermediul unor observații stratigrafice. Din cele 38 de morminte cu piese de inventar, 24 au putut fi datate cu monede. Astfel, s-a constatat că înhumările au fost efectuate de la începutul secolului al XVI-lea până în secolul al XVII-lea, când biserica și necropola încetează să mai funcționeze. Cel mai vechi mormânt (nr. 51) a fost datat cu o jumătate de gros de Lituania emisă de regele Alexandru al Poloniei (1501-1505), iar cele mai târzii (nr. 59 și 60) au fost datate cu câte o grosetto raguzană din sec. al XVII-lea (Chițescu și Păunescu 1986: 75-83).

Necropola nr. 3 (Grindul nr.3). În anul 1976, în urma unor cercetări de suprafață și a unor sondaje pe grindul nr. 3 'Avicola', a fost identificată cea de-a treia necropolă.

În anii 1976, 1979 și 1982 pe acest grind au fost găsite 41 de morminte, la care se mai adaugă încă 47 morminte descoperite în 2001-2004 și 2006. Înhumările sunt de rit creștin, având orientarea vest-est, cu mici deviații în funcție de anotimpul de înmormântare, defuncții fiind așezați în poziția întins pe spate cu brațele pe cutia toracică. Pe baza inventarului destul de sărac găsit în unele morminte, necropola aparține celei de-a doua jumătăți a secolului al XVI-lea și primei jumătăți a secolului al XVII-lea (Chițescu *et al.* 1981: 137-8; 1982: 144-7; Păunescu 1984: 143-8; Coman *et al.* 2003: 45-56; Păunescu *et al.* 2006: 119-20; 2007-2008: 19).

Necropola nr. 5 (Grindul nr.2). În anii 1990-1998 pe grindul nr. 2, a fost cercetată cea mai mare necropolă cunoscută în vatra Orașului de Floci. Au fost studiate 1350 de morminte cu un bogat inventar funerar alcătuit din monede și podoabe. Descoperirile respective atestă faptul că necropola (Chițescu *et al.* 1997: 73-4; 1995: 68; 1996: 89-90; 1997: 44-5; 1998: 49-50) a fost utilizată începând din a doua jumătate a secolului al XVI-lea și până la sfârșitul secolului XIX. Observațiile stratigrafice cât și analiza materialului arheologic, au evidențiat faptul că necropola suprapune un nivel de locuințe distruse de un incendiu la începutul secolului al XVI-lea.

Inventarul arheologic. Caracterizat în ansamblu printr-o mare bogăție și diversitate, fie sub formă fragmentară sau sub formă de piese întregi, întregibile sau parțial întregibile, inventarul de la Orașul de Floci a fost descoperit în locuințele incendiate, în necropole, ateliere, în gropile menajere și în stratul de cultură.

Ca și în alte așezări medievale, și în cazul de față, în cadrul inventarului arheologic ponderea cea mai mare o deține ceramica și, firește, acest fapt îi conferă întâietatea în prezentarea materialelor arheologice descoperite.

Chiar și la o analiză sumară este evident că materialele ceramice nesmălțuite dețin un procent mult mai ridicat în comparație cu ceramica smălțuită, tipurile de vase fiind destul de bine cunoscute din cercetările desfășurate pe parcursul a câtorva bune decenii.

Marea cantitate de material ceramic fragmentar descoperit subliniază rolul important pe care ceramica îl avea în gospodăria medievală. Vasele nesmălțuite erau lucrate dintr-o pastă de bună calitate, de regulă cu nisip fin în compoziție. Arderea vaselor era oxidantă, incompletă la acele vase care aveau pereții cu o grosime ceva mai mare și uniformă, de mai bună calitate, la vasele cu pereții subțiri, conferindu-le acestora, o culoare frumoasă, roșie-cărămizie.

Dintre tipurile de vase documentate în cadrul ceramicii nesmălțuite de la Orașul de Floci sunt: oalele cu toartă, cămile, ulcioarele, farfuriile, străchinile, capacele, oalele-cahlă, cahlele dreptunghiulare și discurile ornamentale.

În ceea ce privește ceramica smălțuită, aceasta era lucrată tot dintr-o pastă de bună calitate cu o ardere în general uniformă. Sub aspect cromatic, de departe culoarea verde cu o mare paletă de nuanțe, de la verdele foarte deschis până la verdele foarte închis, de tranziție spre maroniu sau negru, ocupă principalul loc în împodobirea pereților vaselor. În cadrul ceramicii smălțuite, din punct de vedere numeric, primul loc îl ocupă farfuriile.

În afară de farfuriile au mai fost documentate străchinile, cămile, ulcioarele, oalele-cahlă, cahlele dreptunghiulare și discurile ornamentale.

Un loc deosebit îl ocupă și ceramica de import, evidențiindu-se în primul rând ceramica de Iznik. Au fost descoperite fragmente de farfurii, căni, cupe și boluri.

Alături de ceramică un rol important în cadrul gospodăriei medievale îl aveau uneltele și instrumentarul casnic, cele mai multe dintre acestea lucrate din fier, probabil, în atelierile orașului, dintre care menționăm: brăzdare de plug, lame de cuțit, lacăte, chei, piroane, scoabe, foarfece etc.

Au mai fost descoperite unelte și ustensile din piatră, os și lut: cute, greutăți pentru plasele de pescuit, fusaiole, tipare pentru turnat diverse obiecte.

În cadrul inventarului arheologic un loc important îl ocupă podoabele și accesoriile vestimentare descoperite în marea lor majoritate în cele șapte necropole cercetate în decursul anilor (cercei, inele, mărgelile, brățări, nasturi).

Așa cum arătam și mai sus, tezaurele monetare și monedele descoperite dețin un rol important în cadrul inventarului arheologic.

* * *

Unele privilegii comerciale din a doua jumătate a secolului al XIV-lea fac referiri la existența unei așezări, fără să se precizeze numele ei, situată la vărsarea Ialomiței în Dunăre, așezare pe care istoriografia modernă a pus-o în legătură cu Orașul de Floci. Încă de la început, cercetările arheologice au arătat că cele mai vechi urme de locuire datează din prima jumătate a secolului al XV-lea, fapt ce confirmă izvoarele scrise care atestă orașul începând cu anul 1431 și infirmă ipotezele ce plasau începuturile sale în secolul al XIV-lea.

Prin urmare, acest oraș nu apare decât după cucerirea Dobrogei de către turci în anul 1417 și după ce orașele de aici intră sub stăpânire otomană. Dezvoltarea unui centru urban la Dunăre, în fața Hârșovei apare, astfel, ca o necesitate impusă de desfășurarea comerțului Țării Românești pe Dunăre și Marea Neagră cu Orientul.

Așezarea sa la confluența dintre Dunăre și râul Ialomița, pe două însemnate rute comerciale, precum și în punctul de contact dintre Muntenia și Dobrogea, a impulsat ridicarea rapidă a orașului, devenită la un moment dat, după anul 1540, ca urmare a cuceririi Brăilei de către turci, principalul deținuător în comerțul extern al Țării Românești.

Bălțile din apropiere, cu bogăția în pește atât de căutat, îndeosebi în Transilvania, precum și produsele câmpiei, la care se adăugau produsele păstorilor care treceau obișnuit pe acolo cu ocazia transumanței, au favorizat dezvoltarea târgului ialomițean.

Cercetările arheologice desfășurate pe parcursul celor trei perioade au pus în evidență edificii civile și religioase, locuințe din lemn, lut, piatră și cărămidă, necropole, unelte, monede, vase de factură locală și import, obiecte de podoabă care ilustrează bogăția locuitorilor, rafinamentul acestora dar și importanța Orașului de Floci în epocă.

Așa cum rezultă din cele prezentate, se pare că dintre cele 12 grinduri care alcătuiesc așezarea, o activitate cu totul aparte s-a desfășurat în special pe grindul nr. 6 unde există ruinele unor construcții deosebite (edificiu cu contraforturi, biserica nr.1, casa cu pivniță, patru ateliere ș.a.), care sugerează existența unui centru meșteșugăresc important în comparație cu celelalte grinduri pe care, au funcționat, se pare, mai mult cartiere rezidențiale.

Faptul că, după cele două distrugerii prin incendiere a orașului (1470, 1594), locuitorii reveneau construindu-și casele pe același amplasament, indică o gestionare riguroasă a spațiului rezervat locuirii, impusă, probabil, de creșterea densității populației urbane.

Din documentele vremii aflăm că orașul medieval de la vărsarea Ialomiței în Dunăre s-a dezvoltat pe o întinsă moșie domnească. De asemenea, știm că în anul 1470 a devenit capitala județului istoric Ialomița. Conducerea sa era formată dintr-un județ ajutat de 12 pârgari și de alte importante dregătorii, cum ar fi: pârcălabii, ispravnicii de județ, căpitanii de județ sau brăniștarii, stolnicii și schilerii. Prezența unor domnitori la oraș subliniază rolul strategic pe care îl avea în cadrul politicii economice și militare a Țării Românești.

Orașul de Floci nu a fost lipsit de perioade de regres sau distrugere ca urmare a unor evenimente istorico-militare din secolele XV-XVII. Oraș de graniță, acesta a fost lovit în repetate rânduri de atacurile turcilor aliați cu tătari. După a doua jumătate a secolului al XVIII-lea au avut loc evenimente majore care au influențat negativ evoluția orașului, ducând la decăderea sa. Printre acestea sunt războaiele ruso-austro-turce cu un teatru de evoluție întins și o miză politică mare. Tot în această perioadă domnitorul Alexandru Ghica a hotărât ca jumătatea de nord a moșiei orașului să fie trecută în stăpânirea mănăstirii Sf. Spiridon din București. După aproape unsprezece ani și cealaltă jumătate a moșiei a fost dăruită de domnitorul Alexandru Ipsilanti mănăstirii Mărcuța din București.

Consecințele războaielor, decăderea vechiului drum comercial, precum și a schelei de la Dunăre, la care se adaugă pierderea moșiei și mutarea albiei râului Ialomița, conduc treptat la abandonarea vechii vetre a orașului.

Note

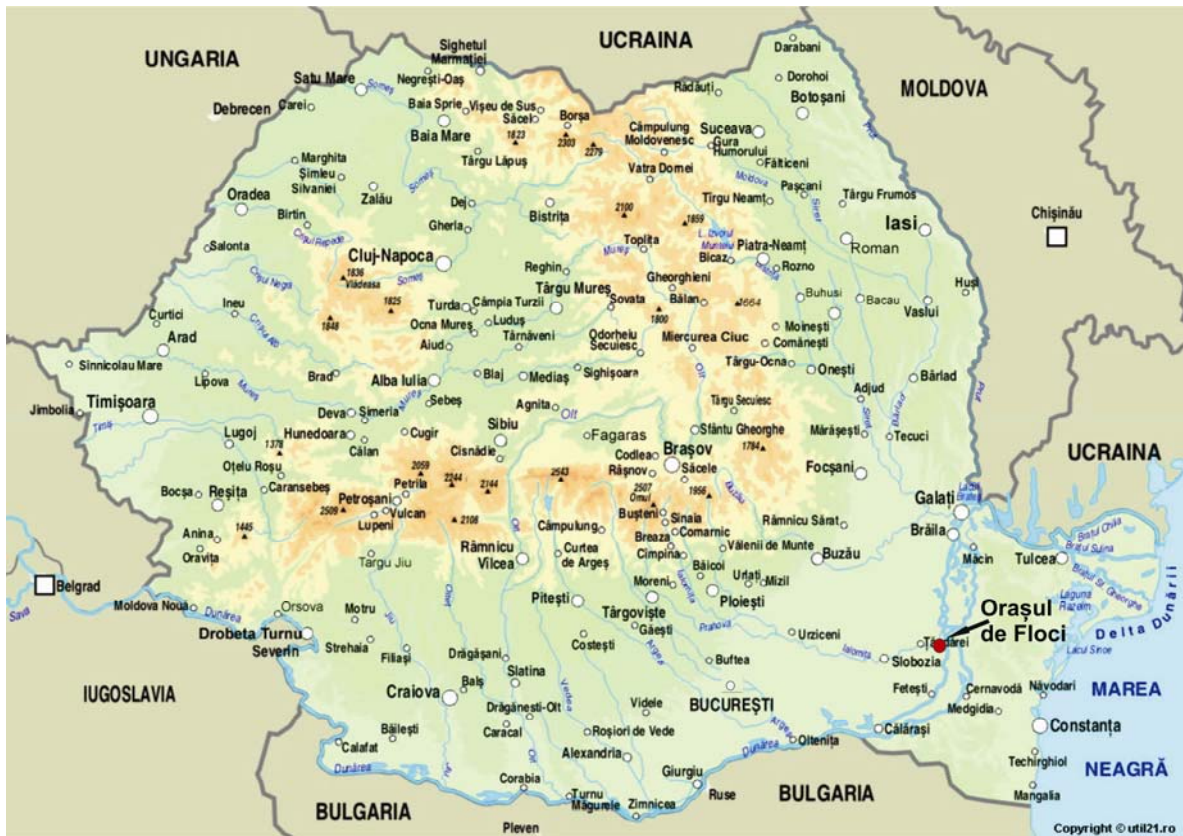
- ^{1.} 'Crucea Înaltă' a fost mutată din vatra Orașului de Floci la sfârșitul secolului al XIX-lea sau în primul deceniu al secolului al XX-lea de un primar de la Gura Ialomiței pentru a înfrumuseța moșia localității. În anul 2014, aceasta a fost readusă la Orașul de Floci, protejată și pusă în valoare în cadrul parcului arheologic. Cu acest prilej a fost transcrisă pisania, corectându-se, astfel, cele două variante de text transcrise eronat. Din textul pisaniei aflăm că monumentala cruce a fost ridicată la 23 septembrie 1635 cu ocazia venirii în zonă a domnitorului Matei Basarab împreună cu doamna Elena.
- ^{2.} La 20 septembrie 1635, domnitorul semnează un hrisov „*Pentru că au venit Turturea înaintea domniei mele la oraș la Floci de s-au jeluit [...]. Scris în Orașul de Floci, septembrie 20 dni, leat 7144*”.
- ^{3.} S-a subliniat anterior că după dispariția definitivă a Orașului de Floci în partea de sud-est a luat naștere o localitate nouă rurală, denumită Piuă Petri, care va dispărea în a doua jumătate a secolului al XX-lea.
- ^{4.} Din mențiunile sale aflăm că „*Orașul de Floci era cea mai principală localitate a județului; avea 38 de biserici, o căpitanie militară și făcea parte din plasa orașului care avea 26 de sate. [...] Fiind port însemnat în țară, aici era mare mișcare comercială; se exporta pentru orient: boi, oi, cai, sare, unt, seu, vin, pastramă, miere, piei de vite, vânatouri, lemne etc. Aici era cea mai însemnată piață a țării, unde se vindea multă lână pentru care și orașul și-a luat numirea de Floci. Pe la începutul secolului trecut, mișcarea comercială a încetat, și a mers spre decădere, căci încetase de a mai fi capitala județului.... Și din marele oraș a mai rămas decât o siliște*”.
- ^{5.} Inedit. Informații Elena Rența.
- ^{6.} Ultima ridicare topografică realizată în anul 2014 indică o suprafață totală de 76 ha.
- ^{7.} Cercetările arheologice efectuate pe acest grind au fost publicate cu regularitate în *Cronica Cercetărilor Arheologice* din anii 1998, 2001, 2004, 2006-2008.

Bibliografie

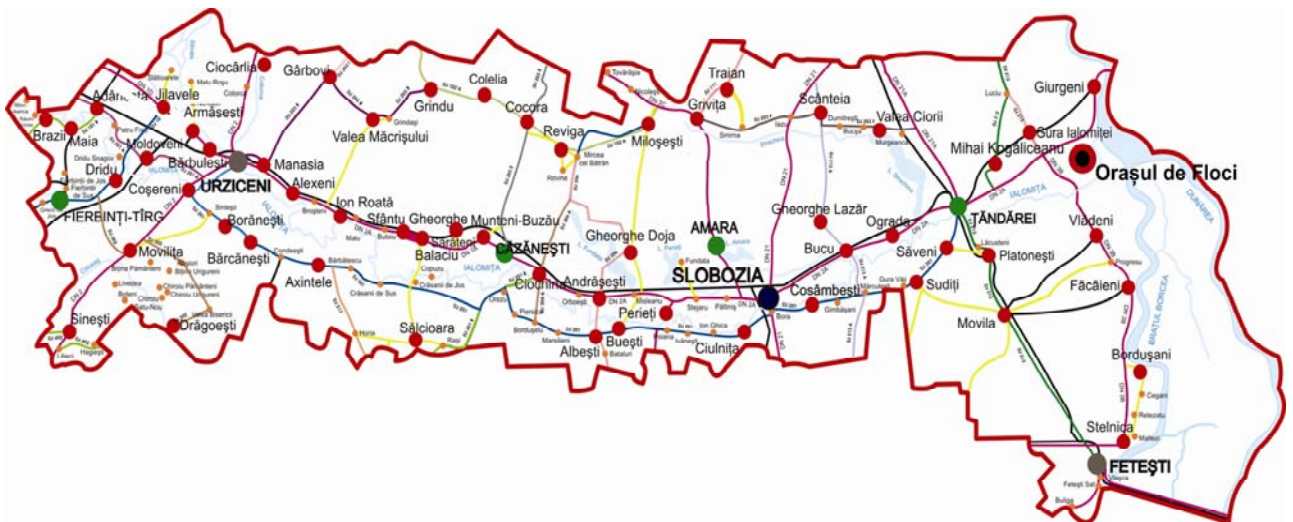
- Barnea, I. (1966) 'O cercetare arheologică pe Borcea', *Revista Muzeelor*, III(2): 155-61.
- Bălășescu, A., și Radu, V. (2012) 'Studiul arheozoologic preliminar al materialului faunistic prelevat în campania arheologică 2011 de la Orașul de Floci (com. Giurgeni, jud. Ialomița)', în M.V. Angelescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2011, A XLVI-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Târgu Mureș, 23-26 mai 2012*, pp. 61-2, București: Institutul Național al Patrimoniului.
- (2014) 'Studiul faunei de la Orașul de Floci', în R. Iosipescu, D. Mihai, E. Gamureac și R. Șerban (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2013, A XLVIII-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Oradea, 5-7 iunie 2014, Muzeul Țării Crișurilor*, pp. 56-7, București: Institutul Național al Patrimoniului.
- Brăileanu, M. și Ionescu Rusu, V.E. (1979) 'Date cu privire la fructele carbonizate descoperite pe șantierul arheologic de la Piuia Petri, jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* III: 247-9.
- Buzu, V. (2013) 'Despre începuturile Orașului de Floci', *Helis* XI(2): 1, 18.
- Chițescu, L., Conovici, N., Lungu, R., Păunescu, A. și Rădulescu, V. (1979) 'Cercetări arheologice la Piuia Petri (Orașul de Floci), jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* III: 199-243.
- Chițescu, L., Lungu, R., Papasima, T., Vlădilă, P., Rădulescu, V. și Păunescu, A. (1981) 'Cercetări arheologice în anul 1979 la Piuia Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* IV: 120-41.
- Chițescu, L., Papasima, T., Vlădilă, P., Rădulescu, V. și Păunescu, A., (1982) 'Cercetări arheologice de la Piuia Petri (Orașul de Floci), jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* V: 129-66.
- Chițescu, L., Păunescu, A. și Papasima, T. (1983) 'Cercetări arheologice de la Piuia Petri (Orașul de Floci), jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* VI: 95-110.
- Chițescu, L. și Păunescu, A. (1986) 'Cercetări arheologice de la Piuia Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* VIII: 75-83.
- Chițescu, L., Păunescu, A., Matei, Gh., Rența, E. și Nițulescu, V. (1992) 'Cercetări arheologice de la Piuia Petri (Orașul de Floci), comuna Giurgeni, jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* IX: 97-104.
- Chițescu, L., Păunescu A., Mihai, D., Teodor, S. și Rența, E. (1995) 'Piuia Petri (Orașul de Floci) com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Cronica Cercetărilor Arheologice, campania 1994, (A XXIX sesiune de rapoarte arheologice), Cluj-Napoca, 1995*, p. 68, București: cIMeC.
- Chițescu, L., Păunescu, A., Teodor, S. și Rența, E. (1996) 'Piuia Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița', în C. Stoica (coord.) *Cronica Cercetărilor Arheologice campania 1995, (A XXX sesiune de rapoarte arheologice), 2-5 mai 1996, Brăila*, pp. 89-90, București: cIMeC.
- Chițescu, L. și Păunescu A. (1997) 'Piuia Petri (Orașul de Floci) com. Giurgeni, jud. Ialomița', în C. Stoica (coord.) *Cronica Cercetărilor Arheologice, campania 1996, (A XXXI sesiune de rapoarte arheologice), 12-15 iunie 1997, București*, pp. 73-4, București: cIMeC.
- Chițescu, L., Păunescu, A., Mihai, D., Teodor, S. și Oța, S. (1997) 'Piuia Petri, jud. Ialomița, Orașul de Floci com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Cronica Cercetărilor Arheologice, campania 1996*, pp. 44-5, București: cIMeC.
- Ciubotaru, M. (2001) 'Revizuire toponimice: Târgul (Orașul) de Floci', *Studii și Cercetări de Onomastică* 6: 53-72.
- Coman, R., Rența, E., Matei, Gh. și Oța, S. (2003) 'Raport de cercetare arheologică pe anii 2001-2003 la Orașul de Floci (com. Giurgeni, jud. Ialomița)', *Cercetări Arheologice* XII: 45-56.
- Conovici, N., (1975) 'Delimitarea teritoriului Orașului de Floci în vederea ocrotirii vestigiilor arheologice', *Revista Muzeelor și Monumentelor* XII(2): 63-8.
- Cotenescu, M. și Vlădăreanu, A. (1991) *Tezaur de documente ialomițene (1392-1944)*, București: Direcția Generală a Arhivelor Statului din România.
- Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. I, 1247-1500 (1965) (= DRH 1965) (întocmit de A. Oțetea și Șt. Ștefănescu), București: Ed. Academiei R.S.R.
- vol. II, 1501-1525 (1972) (= DRH 1972) (întocmit de Șt. Ștefănescu și O. Diaconescu), București: Ed. Academiei R.S.R.
- vol. IV, 1536-1550 (1981) (= DRH 1981) (întocmit de D. Mioc), București: Ed. Academiei R.S.R.
- vol. XXV, 1635-1636 (1985) (= DRH 1985) (întocmit de D. Mioc, S. Caracaș și C. Bălan), București: Ed. Academiei R.S.R.
- vol. XXV, 1645 (1998) (= DRH 1998), (întocmit de V. Barbu, M. Chipper, Gh. Lazar), București: Ed. Academiei Române.

- Documenta Romaniae Historica, D, Relații între Țările Române*, vol. I, 1222-1456 (1977) (= DRH 1977) (întocmit de Șt. Pascu, C. Cihodaru, K.G. Gdndish, D. Mioc, V. Pervain), București: Ed. Academiei R.S.R.
- Frunzescu, D. (1872) *Dicționarul topografic și statistic al României*, București: Tipografia Statului.
- Geacu, S. (1997) *Dicționar geografic al județului Ialomița*, București: Ed. Enciclopedică.
- Georgescu, L. (1997) 'Date preliminare antropologice asupra materialului osteologic descoperit la Orașul de Floci', *Cercetări Arheologice* III: 243-6.
- (1982) 'Date preliminare antropologice asupra materialului osteologic uman descoperit la Piua Petri (1979-1980)', *Cercetări Arheologice* V: 159-66.
- (1983) 'Date preliminare antropologice asupra materialului osteologic uman descoperit la Piua Petri (Orașul de Floci) în 1981', *Cercetări Arheologice* VI: 109-10.
- (1984) 'Date preliminare antropologice privind populația medievală de la Piua Petri din necropola III', *Cercetări Arheologice* VII: 149-51.
- Giurescu, C.D. (1973) *Țara Românească în secolele XIV-XV*, București: Ed. Științifică.
- Giurescu, C.C. (2007) *Istoria Românilor* II, București: Ed. All.
- Giurescu, C.C. și Giurescu, C.D. (1976) *Istoria Românilor* II, București: Ed. Științifică și Enciclopedică.
- Iliescu, D.M. (1930) *Un vechi oraș dispărut: Cetatea de Floci (încercare de monografie)*, București.
- Iorga, N. (1935) *Hotare și spații naționale*, Vălenii de Munte: Așezământul Tipografic 'Datina Românească'.
- (1936) *Originea lui Mihai Viteazul după o cronică românească*, București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.
- Manolescu, R. (1965) *Comerțul Țării românești și Moldovei cu Brașovul*, București: Ed. Științifică și Enciclopedică.
- Mayer, J. (1973) 'Jurnalul de drum', în M. Holban, M.M. Alexandrescu, D. Bulgaru și P. Cernovodeanu *Călători străini despre Țările Române* V, pp. 448-9; București: Ed. Științifică.
- Mihai, D., Matei, Gh., Vlad, F., Coman, R. și C. Mehedințeanu (2012) 'Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița (Orașul de Floci)', în M.V. Angelescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2011, A XLVI-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Târgu Mureș, 23-26 mai 2012*, pp. 58-62, București: Institutul Național al Patrimoniului.
- Mihai, D., Vlad, F., Matei, Gh. și Coman, R. (2013) 'Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița (Orașul de Floci)', în R. Iosipescu, D. Mihai și R. Șerban (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2012, A XLVII-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Craiova, 27-30 mai 2013, Muzeul Olteniei*, pp. 57-63, București: Institutul Național al Patrimoniului.
- Mihai, D., Vlad, F., Matei, Gh., Coman, R. și Rența, E. (2014) 'Comuna Giurgeni - Orașul de Floci jud. Ialomița', în R. Iosipescu, D. Mihai, E. Gamureac și R. Șerban (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2013, A XLVIII-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Oradea, 5-7 iunie 2014, Muzeul Țării Crișurilor*, pp. 54-6., București: Institutul Național al Patrimoniului.
- Mihai, D., Matei, Gh., Vlad, F., Coman, R., Rența, E. și Munteanu, S. (2015) 'Orașul de Floci, comuna Giurgeni, jud. Ialomița', în D. Mihai, R. Iosipescu și R. Șerban (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2014, A XLIX-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Pitești, 28-30 mai 2015, Muzeul Județean Argeș*, pp. 73-5, București: Institutul Național al Patrimoniului.
- Neagu, M. și Vlădilă, P. (1987) 'Aspecte ale circulației monetare la Dunărea de Jos în secolele XVI-XVII în lumina cercetări tezaurilor de la Piua Petri - Orașul de Floci', *Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos* III-IV: 179-83.
- Papacostea, Ș. (1999) 'Începuturile politice comerciale a Țării Românești și Moldova (sec. XIV-XVI). Drum și stat', *Geneza statului în Evul Mediu românesc. Studii critice*, București: Ed. Dacia.
- Păunescu, A (1984) 'Cercetări arheologice de la Piua Petri (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Cercetări Arheologice* VII: 143-51.
- (2005) *Orașul de Floci. Un oraș dispărut din Muntenia medievală*, Târgoviște: Ed. Cetatea de Scaun.
- Păunescu, A., Rența, E. (1998-2000) 'Cuptoare medievale de ars ceramica descoperite la Orașul de Floci, județul Ialomița', *Cercetări Arheologice* XI: 175-87.
- Păunescu, A. și Mihai, D. (2000) 'Tipuri de locuințe documentate arheologic la Orașul de Floci, com. Giurgeni, jud. Ialomița', *Ialomița, Studii și comunicări de istorie, arheologie, etnografie* III: 85-96.
- Păunescu, A., Corbu, E., Coman, R., Costea, I. (2002) 'Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița (Orașul de Floci)', în M.V. Angelescu, C. Borș, I. Obarlănder-Târnoveanu și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România, campania 2001, XXXVI-a Sesiune Anuală de Rapoarte Arheologice, Buzias, 28 mai-1 iunie 2002*, pp. 144-5, București: cIMeC.

- Păunescu, A., Mihai, D., Oța, S., Matei, Gh. (2006) 'Cercetări Arheologice în vatra Orașului de Floci (Piua Petri), comuna Giurgeni, județul Ialomița', *Cercetări Arheologice* XIII: 113-22.
- Păunescu, A., Ene, I., Mihai, D., Matei, Gh. și Vasile, G. (2007-2008) 'Cercetări Arheologice în vatra Orașului de Floci (Piua Petri), comuna Giurgeni, județul Ialomița. Campaniile din anii 2006-2007', *Cercetări Arheologice* XIV-XV: 11-26.
- Păunescu, A., Ene, I., Matei, Gh., Coman, R., Mihai, D. și Popescu, I (2009) 'Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița (Orașul de Floci)', în M.V. Angelescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice Campania 2008, A XLIII-a Sesiune Națională de rapoarte arheologice, Târgoviște, 27-30 mai 2009, Valachica XXI-XXII*, pp. 113-5, București: cIMeC și Complexul Muzeal 'Curtea Domnească' Târgoviște.
- Popescu, A. (1873) *Răspuns la Chestionarul arheologic inițiat de Al. Odobescu în anul 1873, octombrie 31*, mss. 227, f. 241-3, Biblioteca Academiei Române.
- Popescu, R. (1984) 'Istoriile domnilor Țării Rumânești', în M. Gregorian (ed.) *Cronicari munteni 2*, București: Ed. Minerva.
- Posea, G., Bogdan, O. și Zăvoianu, I. (2005) *Geografia României*, vol. V, București: Ed. Academiei Române.
- Rădvan, L. (2004) *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași: Ed. Universității Al.I. Cuza din Iași.
- Stancu, P. și Cojocaru, V. (1983) 'Notă preliminară asupra unui tezaur de aspri din sec. al XV-lea descoperit în com. Piua Petri, jud. Ialomița', *Cercetări Numismatice* V: 85-95.
- Stancu, P. (1996) 'Monede rare descoperite la Piua Petri jud. Ialomița în campaniile arheologice din anii 1993 și 1994', *Cercetări Numismatice* VII: 169-72.
- Ștefănescu, Șt. (1970) Țările Române în sec. XIV-XV, în A. Oțetea (red.) *Istoria Poporului Român*, pp. 130-5, București: Ed. Științifică.
- Ștefănescu, Șt., Mureșanu, C. și Teoteoi, T. (2001) *Istoria Românilor*, vol. IV, București: Ed. Enciclopedică.
- Toderașcu, I. (1988) *Unitatea românească medievală*, București: Ed. Științifică și Enciclopedică.
- Ursescu, A.V. (1906) *Anuarul județului Ialomița*, Călărași: Tipografia Constantin I. Șeicărescu.

1

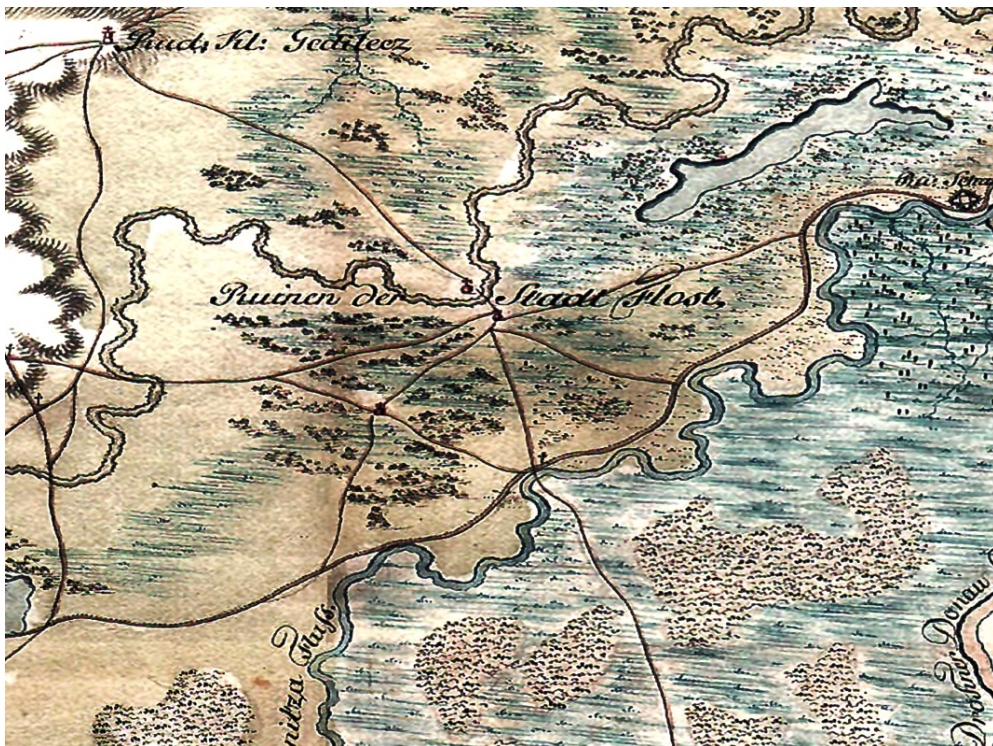

2

Planșa I. 1-2. Localizarea Orașului de Floci.
Location of Orașul de Floci.

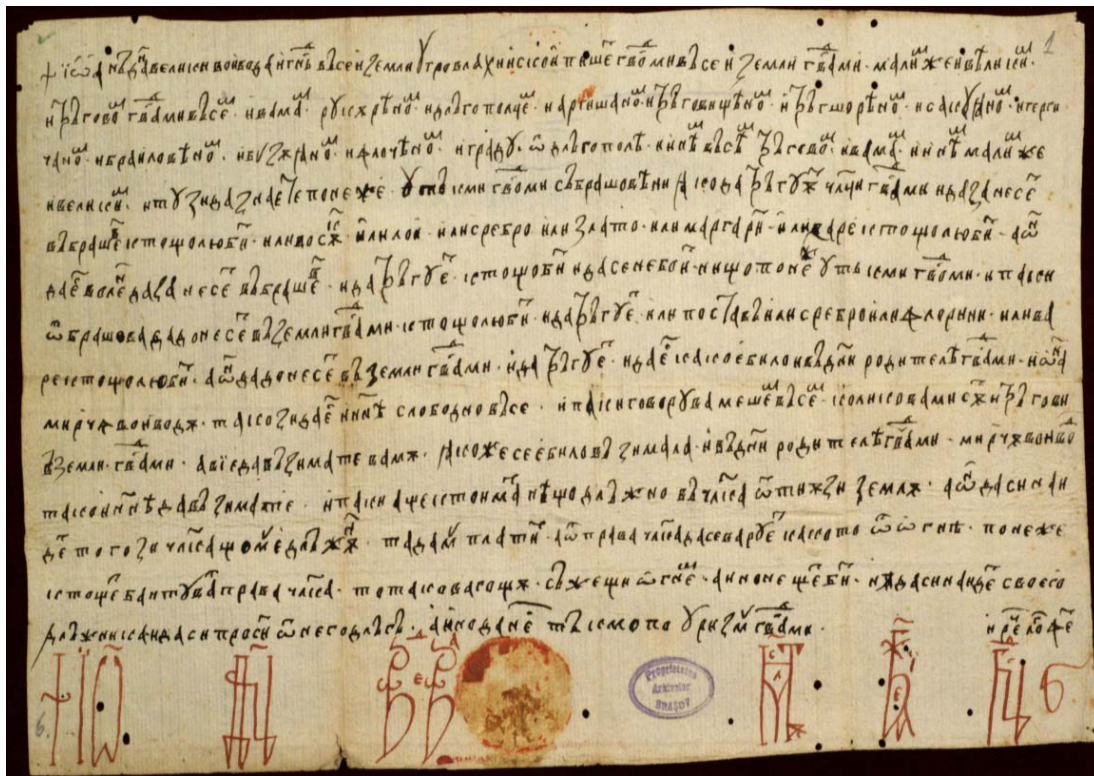
1

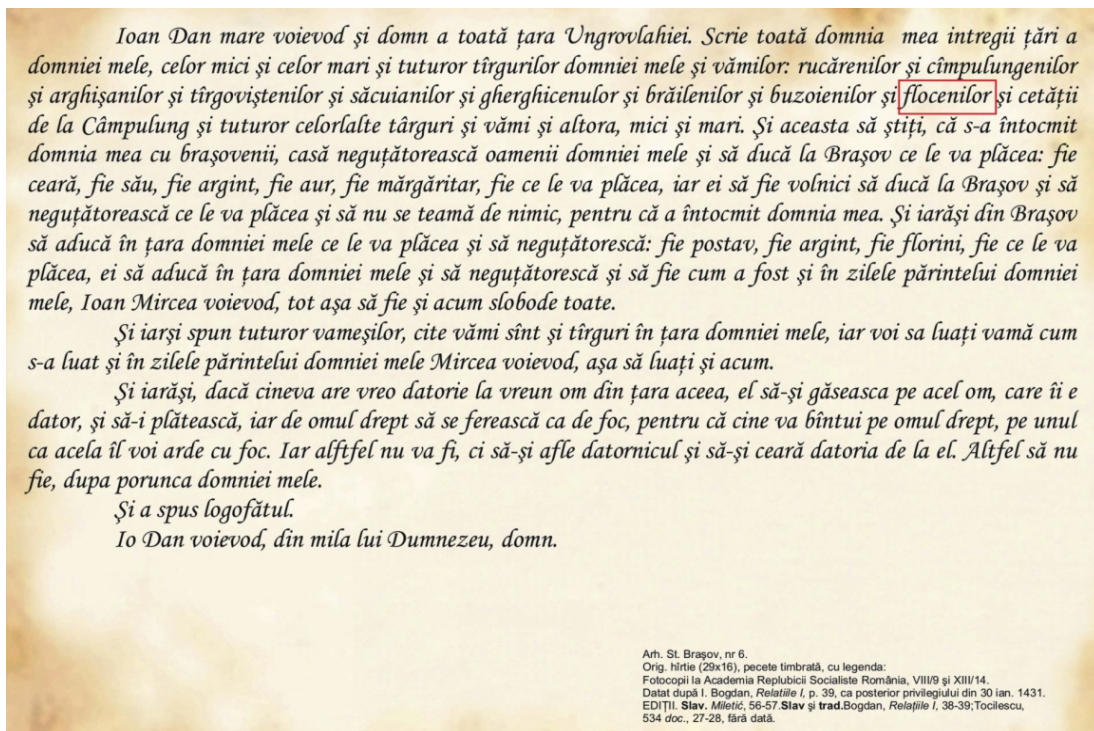
2

Planşa II. 1. Harta cursului Dunării, Iacob Castaldo, 1584 (după Păunescu 2005: 5, fig. 1); 2. Harta lui Specht, 1790-1791 (Biblioteca Academiei Române, foaia 107).

Iacob Castaldo Danube Map, 1584 (after Păunescu 2005: 5, fig. 1); 2. Specht Map, 1790-1791 (Romanian Academy Library, sheet 107).

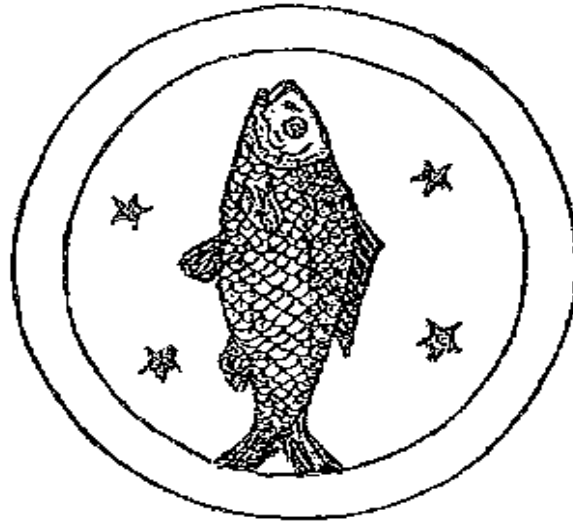
1

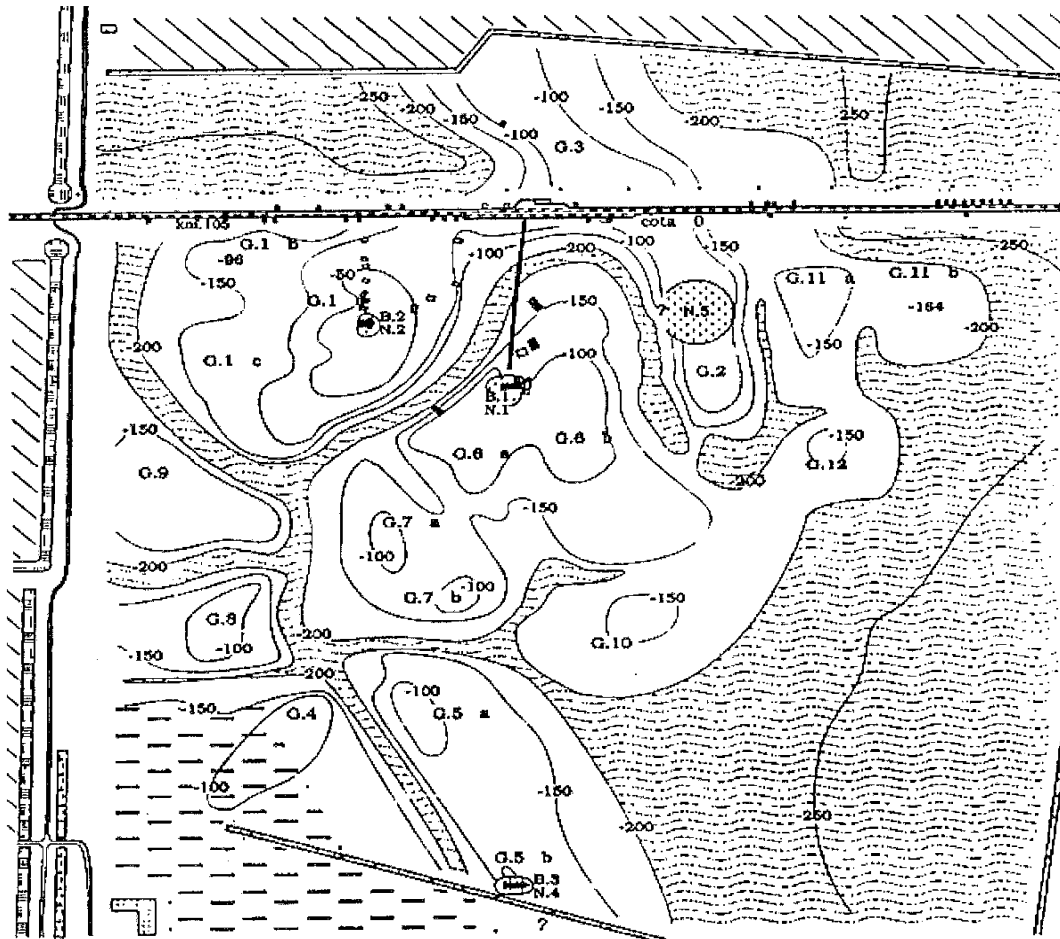
2

Planşa III. 1. 30 ianuarie 1431. Scrisoarea trimisă de Dan al II-lea către târgurile și vămile Țării Românești (figurează și ‘flocenii’); 2. Transcrierea documentului.

1. 30 January 1431. The letter sent by Dan II to the fairs and custom houses of Wallachia (‘flocenii’, the inhabitants of Oraşul de Floci are mentioned); 2. The transcription of the document.

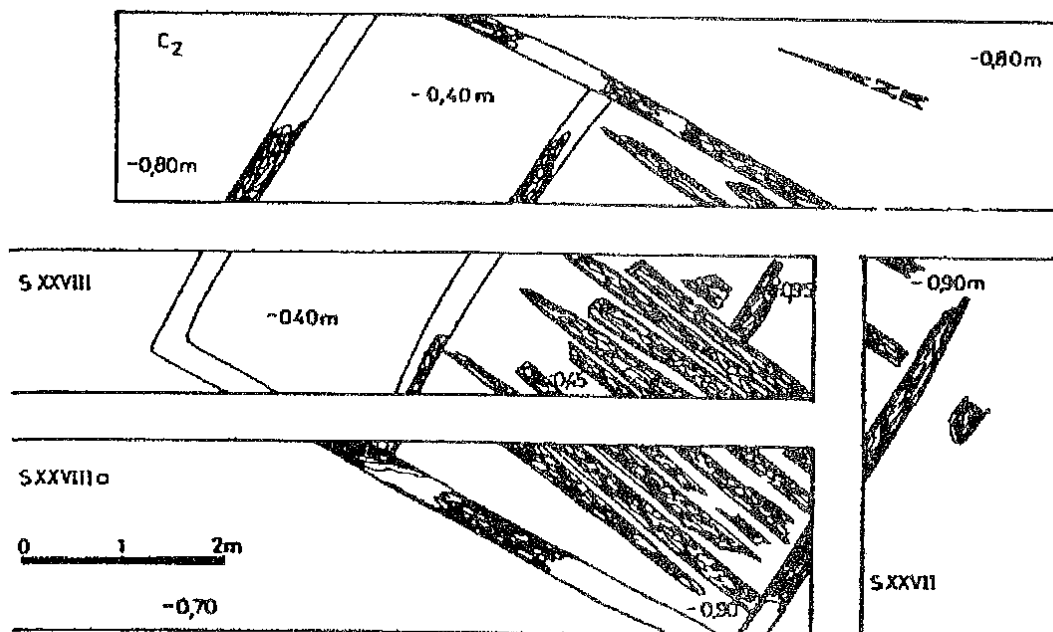
1

2

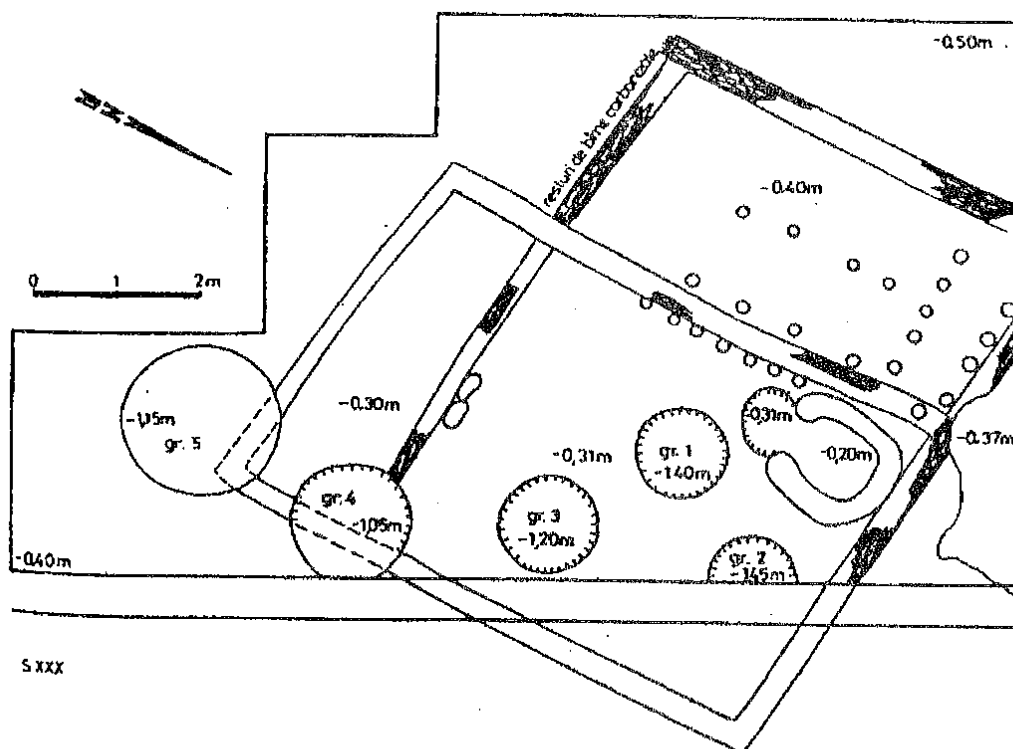
Planșa IV. 1. Sigiliul Orașului de Focși. 2. Planul topografic din anul 1992 (după Păunescu 2005: 24, fig. 19).

1. The seal of Orașul de Focși. 2. Topographic plan from 1992 (after Păunescu 2005: 24, fig. 19).

Planul locuinței nr. 9

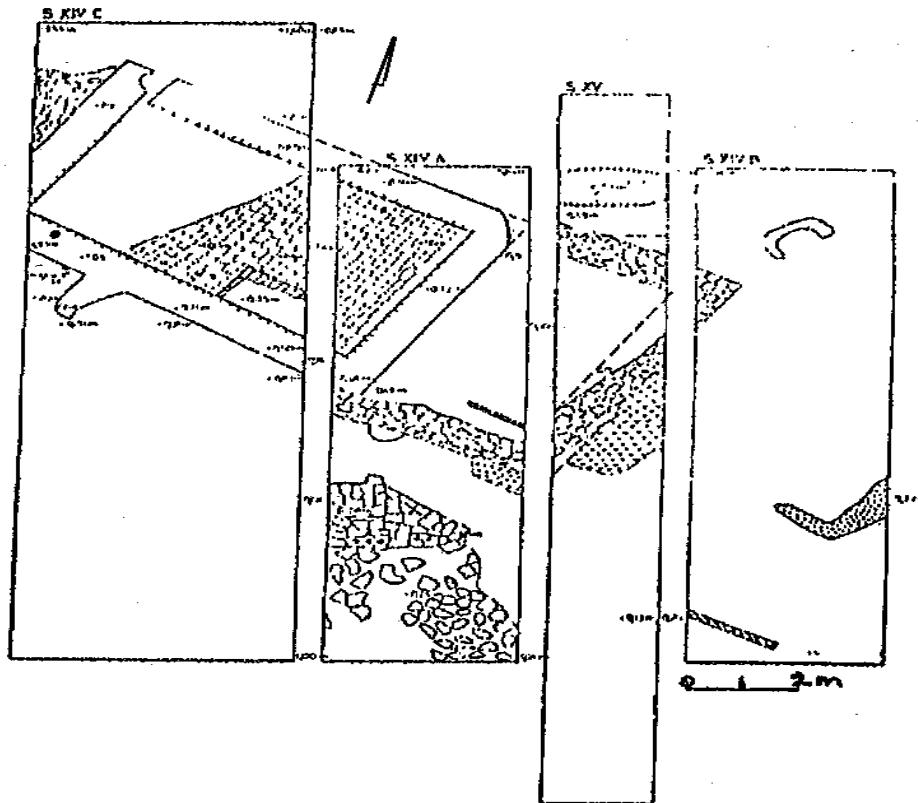
1

Planul locuinței nr. 10

2

Plansa V. Planul unor locuințe de suprafață din lemn și chirpici (după Păunescu și Mihai 2000: 93).
Plan of a dwelling made of wood and adobe (after Păunescu și Mihai 2000: 93).

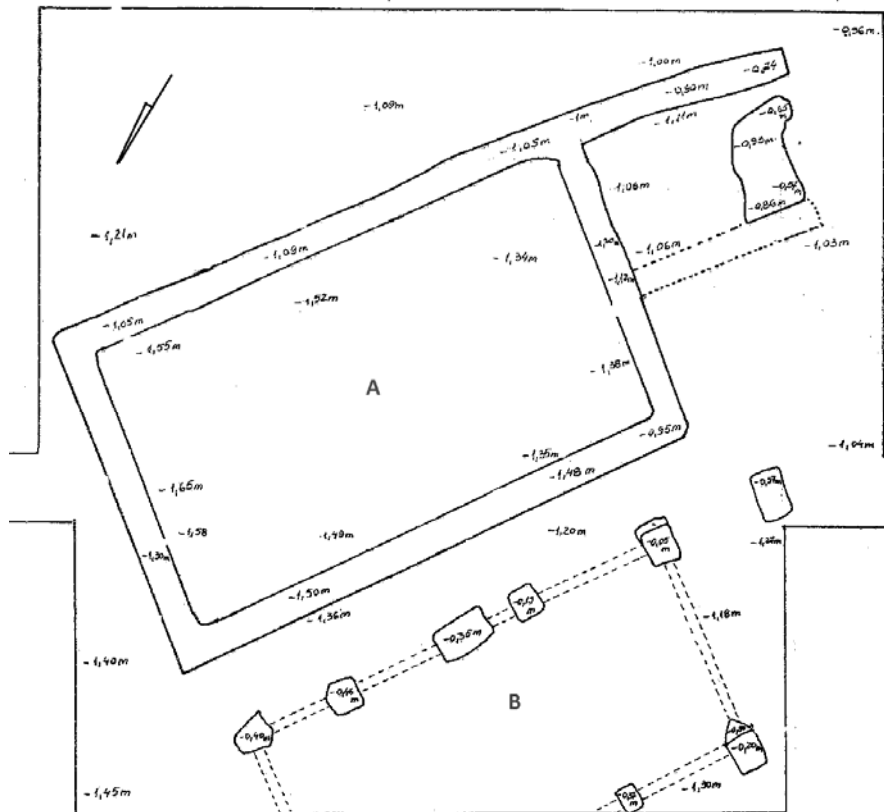
1

2

Plansa VI. 1. Planul locuinței cu fundație din piatră, sec. XVI-lea (după Chițescu *et al.* 1979: fig. 24). 2. Fundație locuință (foto Simona Munteanu).

1. Plan of a XVIth century dwelling with stone foundation (after Chițescu *et al.* 1979: fig. 24). 2. The dwelling foundation (photo by Simona Munteanu).

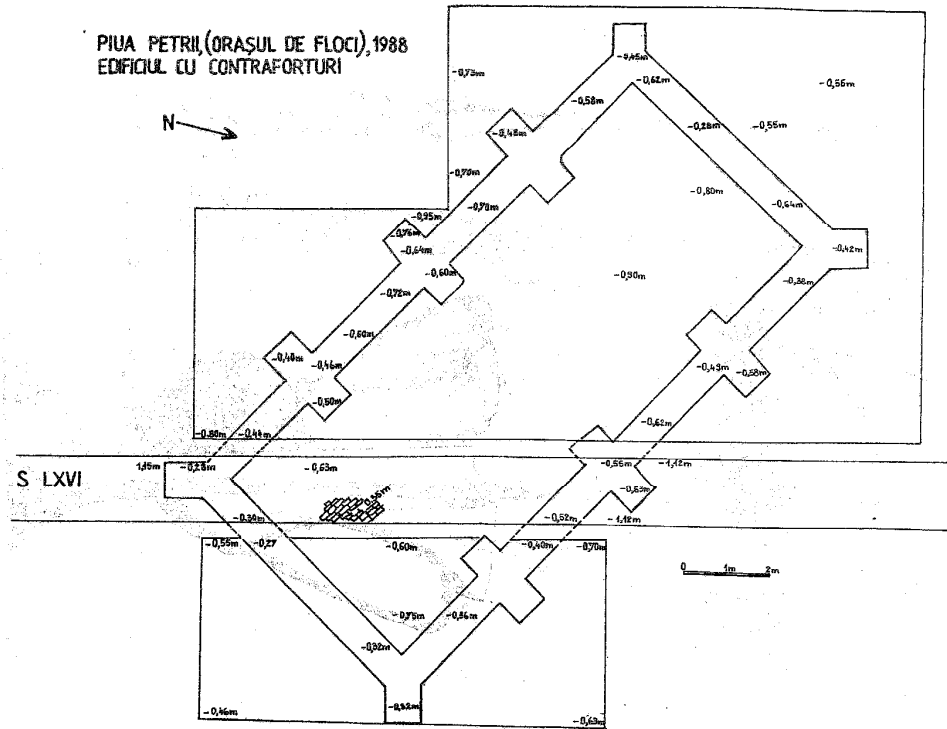
1

2

Plansa VII. 1. Pivniță cu zidărie din piatră, sec. XVI (A); Locuință așezată pe blocuri din piatră, sec. XVI (B) (după Chițescu *et al.* 1992: Pl.1); 2. Conservarea *in situ* a pivniței (foto Simona Munteanu).

1. The stone-built cellar, XVIth Century (A). Dwelling house with stone foundation, XIVth Century (B) (after Chițescu *et al.* 1992: Pl.1); *In situ* preservation of the cellar (photo by Simona Munteanu).

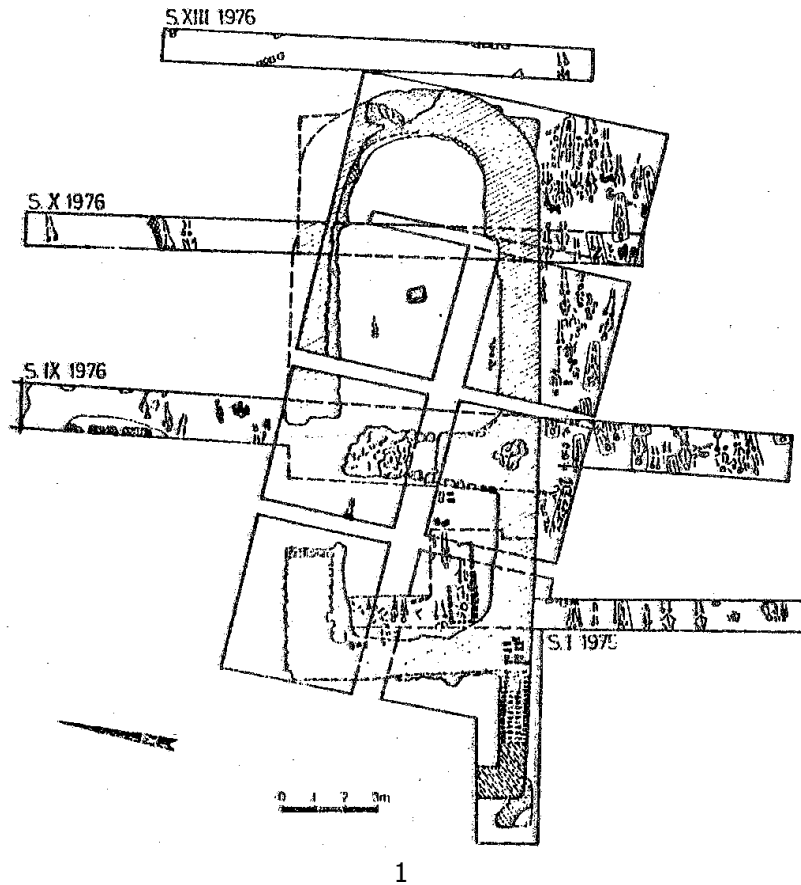
1

2

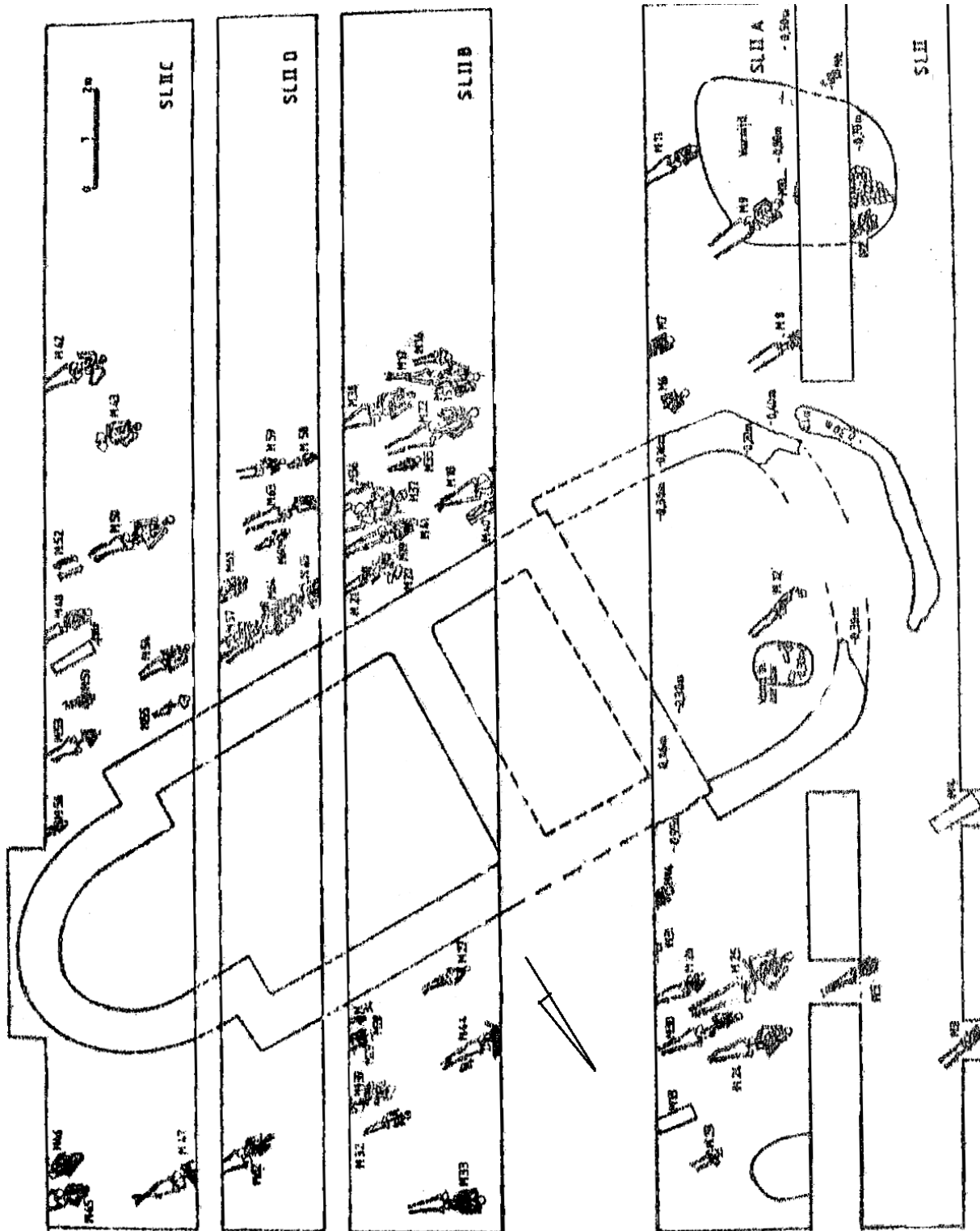
Plansa VIII. 1. Planul edificiului cu contraforturi, sec. XVI (după Chițescu *et al.* 1992: fig. 2); 2. Conservarea primară a fundației edificiului (foto Simona Munteanu).

Plan of the dwelling with counterfort, XVIth Century (after Chițescu *et al.* 1992: fig. 2); 2. Preservation of the dwelling foundation (photo by Simona Munteanu).

Plansa IX 1. Planul Bisericii nr.1 și cimitirul (după Chițescu *et al.* 1979: fig. 2); 2. Aspect din timpul restaurării Bisericii nr. 1 (după Mihai *et al.* 2013: 321, fig. 24).

Plan of Church no. 1 and cemetery (after Chițescu *et al.* 1979: fig. 2); Image during the restoration working of Church no. 1 (after Mihai *et al.* 2013: 321, fig. 24).

Planșa X. Planul bisericii nr. 3 și al necropolei nr. 4 (după Chițescu și Păunescu 1986: fig. 1).
 Plan of Church no. 3 and necropolis no. 4 (after Chițescu și Păunescu 1986: fig. 1).